

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Filip Košťál

Právní regulace činnosti bank

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Kotáb, Ph.D.

Katedra finančního práva a finanční vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 31. března 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 31. března 2016

Filip Košťál

Poděkování

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucímu mé diplomové práce, JUDr. Petru Kotábovi, Ph.D., za cenné rady a připomínky, které mi poskytl při tvorbě mé diplomové práce.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Důvody pro regulaci bank.....	3
2.1	Informační asymetrie.....	4
2.2	Vysoká zadluženost bank.....	6
2.3	Systémové riziko.....	6
2.4	Současné argumenty ohledně míry a složitosti bankovní regulace.....	7
3	Regulace na úrovni Basilejského výboru pro bankovní dohled.....	10
3.1	První pilíř: Minimální kapitálové požadavky.....	12
3.1.1	Minimální kapitálové požadavky.....	12
3.1.2	Kapitálové rezervy.....	13
3.1.3	Pákový ukazatel.....	16
3.1.4	Regulace likvidity.....	17
3.2	Druhý pilíř: pravidla dozorového přezkumu.....	18
3.3	Třetí pilíř: pravidla tržní disciplíny.....	19
3.4	Vývoj po Basel III – nevyhnutelná cesta k Basel IV?.....	19
4	Regulace na úrovni EU.....	21
4.1	Směrnice o kapitálových požadavcích a nařízení o kapitálových požadavcích.....	23
4.1.1	Směrnice o kapitálových požadavcích.....	26
4.1.2	Odměňování v rámci úvěrových institucí.....	26
4.1.3	Firemní řízení.....	29
4.2	Směrnice, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize.....	30
5	Bankovní regulace v právu České republiky.....	36
5.1	Základní pojmy – banka, pobočka zahraniční banky z členského státu a pobočka banky z jiného než členského státu.....	37

5.1.1	Banka.....	37
5.1.2	Pobočka zahraniční banky z členského státu	39
5.1.3	Pobočka zahraniční banky z jiného než členského státu	40
5.2	Podmínky udělení a zániku licence	41
5.2.1	Podmínky udělení licence	41
5.2.2	Podmínky zániku licence	45
5.2.3	Odnětí licence.....	46
5.3	Pravidla činnosti bank	48
5.3.1	Správa a řízení bank	49
5.3.2	Pravidla kapitálové přiměřenosti (poboček zahraničních bank z jiných než členských států).....	50
5.3.3	Kapitálové rezervy	51
5.3.4	Úvěrová angažovanost	52
5.3.5	Pravidla likvidity	53
5.3.6	Povinné sdělování informací.....	53
5.4	Další vybrané aspekty bankovní regulace v České republice.....	53
5.4.1	Registry dlužníků	53
5.4.2	Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti	55
5.4.3	Fintech – budoucí výzva bankovní regulace	57
6	Závěr.....	59

1 Úvod

Bankovní regulace prochází v posledních několika desetiletích neustálými změnami. Příčinou těchto změn často bývají problémy bank a nedostatky v regulaci bankovního sektoru, ale také rychlý vývoj nových technologií. Finanční krize, která začala v roce 2007, odhalila významné nedostatky bankovní regulace. Už v jejím průběhu proto započaly práce na odstranění těchto nedostatků, které pokračují dodnes. Bankovní sektor nebyl jediný, kde došlo ke značnému zpřísnění regulace, nicméně vzhledem k tomu, že to byly právě banky, které z velké míry krizi způsobily, bylo a je právě jejich regulaci věnováno značné úsilí.

I přesto, že je poskytování bankovních služeb jako takové značně globalizované, konečná legislativní pravomoc je svěřena jednotlivým státům, potažmo regionálním útvarům (Evropská unie). Proto je v rámci mezinárodního společenství snaha o co možná největší unifikaci pravidel poskytování bankovních služeb na úrovni Basilejského výboru pro bankovní dohled při Bance pro mezinárodní platby. Navíc jakmile skončila práce na doporučeních Basilejského výboru, které reagovaly na výše zmíněnou finanční krizi a jsou souborně označovány jako Basel III, začal Basilejský výbor pracovat na dalších doporučeních, která v odborné veřejnosti někdy bývají označována jako Basel IV nebo Basel 3.5. Vzhledem k využití nových technologií se navíc banky často musejí potýkat s dalšími odvětvími regulace, jako je ochrana osobních údajů a mnohá další.

Tato práce se proto klade za cíl popsat právní rámec bankovní regulace v České republice, který by se dal rozdělit na tři úrovně: (a) doporučení Basilejského výboru, (b) legislativní akty Evropské unie a (c) národní regulatorní předpisy. V rámci popisu je cílem práce poukázat na některé potenciální problémy, které by předpisy mohly pro banky znamenat, zejména pak na úrovni Basilejského výboru a Evropské unie. V neposlední řadě se práce snaží identifikovat některé problémy, se kterými by se regulátoři mohli potýkat do budoucna. V tomto případě se jedná zejména o propojení bankovníctví (respektive poskytování finančních služeb) a nových technologií. Dalším cílem práce je ilustrovat některé vybrané aspekty na konkrétní situaci v rámci českého bankovního sektoru.

Vzhledem k omezenému rozsahu práce není její ambicí komplexně popsat veškerá pravidla, která (ať už závazné či nezávazné) předpisy stanoví, nýbrž popsat základní pravidla v nich obsažená a zaměřit se na jejich účel. Práce se nezabývá dohledem nad činností bank.

Systematicky je práce členěna do pěti částí. První část se zabývá teoretickými východisky a důvody pro bankovní regulaci. Další tři části se zaměřují na jednotlivé úrovně regulace bankovního sektoru, tedy doporučení Basilejského výboru pro bankovní dohled, legislativní akty Evropské unie a konečně právní předpisy České republiky. Poslední část se zabývá některými vybranými aspekty regulace bankovníctví, konkrétně (a) ustanoveními o bankovním tajemství a možnostech jeho prolomení zejména s ohledem na bankovní a nebankovní registry dlužníků, (b) povinnostmi, které pro banky vyplývají ze zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a (c) výzvami, které pro bankovní sektor představuje využití moderních technologií pro poskytování bankovních a finančních služeb.

Hlavními dvěma metodami, které při této práci byly použity, jsou analýza a deskripce.

2 Důvody pro regulaci bank

Dají se identifikovat jak mikroekonomické, tak makroekonomické důvody pro regulaci komerčních bank¹. Mikroekonomické důvody velmi úzce souvisí se základní funkcí bank, definovanou v § 1 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, v platném znění (dále jen „Zob“), tedy s přijímáním vkladů od veřejnosti a poskytováním úvěrů. Poskytování úvěrů je velmi důležité pro investice ekonomických subjektů a tím i pro hospodářský růst jako takový. Subjekty² zpravidla nemají volné prostředky k financování svých investičních záměrů, a proto využívají služeb bank za účelem financování akvizičních nebo provozních nákladů a v zásadě si tak vypůjčují oproti očekávaným budoucím peněžním tokům, které má jejich investice produkovat.

Z výše uvedených funkcí ovšem vyplývají také makroekonomické důvody pro regulaci. Každá banka má v závislosti na své velikosti v dané ekonomice určitý stupeň společenské důležitosti. Vzhledem k vysoké úrovni propojení bank v rámci mezibankovního trhu pak problémy jedné banky mohou mít velmi rozsáhlý dopad na celý bankovní sektor na daném území, ale i globálně, jak ukázala nedávná americká hypotéční krize.

V neposlední řadě jsou banky podnikatelské subjekty, které se snaží dosáhnout zisku. V tom nejjednodušším smyslu plyne bankovní zisk zejména ze zprostředkování úvěrů pomocí prodeje půjček s dlouhodobou splatností financovaných vklady s krátkodobou splatností. Dlužníkům jsou pak vypůjčené peníze navýšeny o úrok a právě ten je zdrojem bankovního zisku.³

Výše uvedené mikro- a makroekonomické důvody pak bývají⁴ konkretizovány a syntetizovány do tří konkrétních problémů:

- informační asymetrie,

¹ Ve smyslu definice uvedené v následující kapitole.

² A to jak fyzické a právnické osoby, tak některé subjekty veřejného práva.

³ KABELÍK, Karel. *Bankovní regulace: Trendy a dopady* [online]. 1. Praha: Česká bankovní asociace, 2015 [cit. 2016-03-25], s. 28. ISBN 978-80-260-7979-8. Dostupné z: https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/cba_banking_regulation_trends_and_impacts_karel_kabelik.pdf

⁴ Například MEJSTRÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Bankovníctví v teorii a praxi*. 2. Praha: Karolinum Press, 2015, s. 210.

- vysoká zadluženost banky, a
- systémové riziko.

I po identifikaci důvodů pro regulaci bank však zůstává otázkou, nakolik mají být banky regulovány. Na míru bankovní regulace se názory různí, některé z příkladů budou prezentovány níže v podkapitole 2.4.

2.1 Informační asymetrie

V bankovníctví, stejně tak jako v mnoha dalších odvětvích, hraje velkou roli tzv. problém principála a agenta,⁵ tedy asymetrické rozdělení materiálních informací, které by mohly mít vliv na rozhodování obou stran před vstupem do smluvního vztahu. Předpokládejme příklad, kdy podnikatel vymyslí obchodní plán a bude od banky žádat poskytnutí úvěru na jeho realizaci. I přesto, že banka jistě před poskytnutím financování provede svoji právní a ekonomickou prověrku, nebude nikdy mít k dispozici takové množství informací, jakým disponuje podnikatel, a tedy nikdy nebude schopná posoudit jejich veškeré dopady na potenciální návratnost a rizikovost projektu jako podnikatel.

Pojem informační asymetrie pak úzce souvisí se dvěma selháními trhu popsány do detailu v mikroekonomické teorii⁶, a to nepříznivým výběrem (angl. *adverse selection*) a morálním hazardem (angl. *moral hazard*).

Nepříznivý výběr je proces, který vede k tomu, že subjekty účastníci se dobrovolně směny, které nabízejí méně kvalitní zboží, postupně vytěsňují subjekty nabízející kvalitnější zboží. Tento proces může vést také k tomu, že jsou vytlačovány kvalitnější statky nebo dochází na základě vlastního rozhodnutí k tomu, že kvalifikovanější zaměstnanci odcházejí a zůstávají pouze ti méně kvalifikovaní. V bankovníctví se nepříznivý výběr může projevat například tím, že společnosti s nekvalitními investičními kanály nebo větším přirozeným rizikem budou mít větší šanci získat úvěr (byť s relativně větším úrokem) než společnosti, u kterých je kvalita investičních kanálů větší nebo rizikovost menší. Problém nepříznivého výběru nastává zpravidla před uzavřením transakce.⁷

⁵ Angl. *principal-agent problem*

⁶ Např. SOUKUPOVÁ, Jana. *Mikroekonomie*. 2. Praha: Management Press, 2000, s. 493-503.

⁷ Například MEJSTRÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Bankovníctví v teorii a praxi*. 2. Praha: Karolinum Press, 2015, s. 212.

Morální hazard je pojem, který vyjadřuje možnost, že na trhu, kde panuje významná informační asymetrie, je možné, že lépe informované subjekty zneužijí svého postavení a informací jim dostupných na úkor hůře informovaných subjektů. Morální hazard se projevuje po uzavření transakce. Dlužník může být motivován investovat do projektů, které by pro věřitele byly nepřijatelné, z důvodu jejich přílišné rizikovosti. Zde hraje informační asymetrie roli z toho důvodu, že věřitel nemá dostatek informací o aktivitách dlužníka.

Morální hazard také nastává jako následek toho, že neplnění povinností na straně dlužníka s sebou nese zvýšené náklady pro věřitele. Vezmeme-li jako příklad úvěr, u něž byly prostředky jednoznačně použity v rozporu s účelem, za jakým byly poskytnuty, nastane zpravidla tzv. případ porušení⁸, kdy dojde k zesplatnění celého úvěru. Dlužník nicméně nebude mít dostatečné množství prostředků, a tak věřiteli nezbyde nic jiného, než uspokojit svůj nárok v co největší možné míře ze zajištění, které dlužník k úvěru poskytl. I přesto, že možnosti získat zpět svou pohledávku z úvěru (ať už půjde o některý ze zajišťovacích instrumentů nebo vymáhání pohledávky soudní cestou nebo v rámci insolvenčního řízení), jsou relativně rozsáhlé, všechny s sebou nesou dodatečné náklady. To může v konečném důsledku vést k tomu, že věřitel bude tolerovat to, že dlužníci prostředky investují v rozporu s úvěrovou smlouvou.⁹

V rámci bankovní regulace se informační asymetrie projevuje primárně prostřednictvím úvěrového rizika. I proto právo počítá s mechanismy, kterými je toto riziko snižováno, ať už jde o způsoby zakotvené v právních předpisech (např. sdílení informací o klientech v bankovních (upravených v § 38a ZoB) a nebankovních (upravených v § 20z zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, v platném znění) registrech nebo o způsoby, kterými přímo banky ovlivňují poskytování úvěrů (striktnější pravidla pro poskytování úvěrů, zejména větší úrokové sazby).

⁸ Angl. *event. of default*.

⁹ LAIBONI, Munene. *Asymmetric Information in the Banking Sector: How adverse selection & moral hazard affect our banking system* [online]. 2012 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <https://laiboni.wordpress.com/2012/04/09/asymmetric-information-in-the-banking-sector-how-adverse-selection-moral-hazard-affect-our-banking-system/>

2.2 Vysoká zadluženost bank

Vysoká zadluženost bank plyne z nízkého podílu kapitálu bank, a tedy nízké angažovanosti akcionářů bank. Kapitál banky slouží ke krytí případných ztrát na poskytnutých úvěrech. Ze statistických údajů¹⁰ vyplývá, že zatímco v roce 1880 byl ukazatel kapitálové přiměřenosti (v zásadě podíl vlastního kapitálu na celkových pasivech banky) bank ve Spojených státech bezmála 25 %, postupně se (s výjimkou mírného nárůstu po Velké hospodářské krizi ve 30. letech 20. století) snižoval až na hranici zhruba 5 % mezi lety 1980 a 1990. Podobně na tom byly také britské banky.

Teoreticky je možné kapitálovou přiměřenost určit pro každý subjekt. Nabývá ale praktického významu při regulaci entit, které v rámci své podnikatelské činnosti využívají velké množství cizích zdrojů oproti zdrojům vlastním.¹¹

2.3 Systémové riziko

Systémové riziko je pravděpodobnost, že dojde ke kolapsu jak bankovního, tak nebankovního finančního systému.¹² Jedná se o situace, které z rozličných důvodů dopadnou nejen na jednotlivé instituce, ale v důsledku jejich rozsáhlého propojení je ovlivněna celá soustava finančních institucí.

Systémové riziko velmi úzce souvisí s finančním cyklem, kdy v časech oteplování ekonomiky jak finanční subjekty, tak jejich klienti nejsou tolik averzní k riziku, případně existující riziko mohou až podceňovat nebo být v důsledku vysoce konkurenčního prostředí k jeho podceňování (až ignorování) donuceni.¹³ Vzhledem k potenciálně globálním dopadům

¹⁰ HALDANE, Andrew. *Banking on the State* [online], s. 14. 2009 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://www.bis.org/review/r091111e.pdf>

¹¹ TEPLÝ, Petr a Stanislava PŮLPÁNOVÁ. *Bankovní regulace II*. 2013.

¹² MEJSTRÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Bankovnictví v teorii a praxi*. 2. Praha: Karolinum Press, 2015, s. 214.

¹³ FRAIT, Jan a Zlatuše KOMÁRKOVÁ. *Finanční stabilita, systémové riziko a makroobezřetnostní politika* [online], s. 3. 2011 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2010-2011/fs_2010-2011_clanek_i.pdf

by tak podpora proticyklického chování jednotlivých subjektů měla být jedním z hlavních cílů makroobezřetnostní politiky a tedy i regulace.¹⁴

Vztah finančního cyklu a vývoje systémového rizika jde kvantifikovat¹⁵ tím, jak se mění rozsah finanční páky.¹⁶ Hladina finanční páky v „dobrých časech“, kdy dochází k akumulaci systémového rizika, roste v důsledku nadměrného optimismu subjektů. V bodě obratu, kterým může být například nástup krize, případně jiný šok na daném tržním segmentu, začne hladina finanční páky klesat.

2.4 Současné argumenty ohledně míry a složitosti bankovní regulace

I přesto, že se najdou argumenty proti bankovní regulaci jako takové, dá se říct, že předmětem diskuse již není to, zda mají být banky regulovány, nýbrž nakolik mají být regulovány.

Jako argument proti bankovní regulaci jako takové se nicméně dá označit skutečnost, že bankovní regulace narušuje přirozené tržní prostředí.¹⁷ V případě neexistence regulace by byl bankovní trh otevřen i pro ostatní subjekty. Trh poskytování bankovních služeb by tak byl o mnoho více otevřený a banky by poskytovaly kvalitnější služby.¹⁸ S tímto argumentem lze jen těžko souhlasit, jelikož jakkoli je možné, že by přirozené tržní mechanismy zkvalitnily služby existujících bankovních domů, otevření tohoto trhu by jistě přilákalo i mnoho neseriózních nebankovních subjektů, které by se na absenci regulace podvodem obohatily. Jsem ale přesvědčen, že i banky, které by se pod vlivem snahy i nadále v daném odvětví pokračovat, podobných podvodů nedopouštěly, by s vidinou většího výnosu začaly investovat

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Tedy vztahu mezi aktivy konkrétního subjektu a dluhem, který byl k získání těchto aktiv použit.

¹⁷ Existují i některé další publikace, které se vymezují proti bankovní regulaci jako takové. Jako příklad může sloužit následující: WALLISON, Peter. *Why Do We Regulate Banks?* Banking and Finance [online]. 2006, [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://object.cato.org/sites/cato.org/files/serials/files/regulation/2005/12/v28n4-2.pdf>. Tyto publikace se však zpravidla pouze snaží vypořádat s jednotlivými důvody pro regulaci, případně veškeré důvody pro regulaci separují. Byť jsou jistě některé z argumentů věcné a bezpochyby validní, v dnešní době, i s ohledem na finanční krize způsobené bankovním sektorem, jen těžko obstojí.

¹⁸ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 1. vyd. Management Press: Praha, 1999. 743 s. ISBN: 80-85943-89-1.

své volné prostředky do více rizikových projektů, případně začaly podnikat v rizikovějších odvětvích.

Předpokládejme, že bankovní regulace je potřebná a že problémy v rámci bankovního sektoru plynou především z nedostatečné regulace.¹⁹ Regulace nicméně zpravidla bude až reakcí na vzniklý, případně bezprostředně hrozící problém. Dalo by se tedy souhlasit s doc. Teplým, že regulace je až důsledkem inovace²⁰ a dovést, že zpravidla nebude na místě vinit subjekty, které bankovníctví regulují (tedy v následujícím pořadí Basilejský výbor pro bankovní dohled (dále jen „BCBS“)²¹, Evropskou unii (dále jen „EU“) a národní zákonodárce případně subjekty dohledu).

Bankovní regulace je z podstaty věci komplexní a na mnoha místech velmi technická. V rámci přípravy nových pravidel je proto vždy potřeba najít správnou úroveň složitosti a komplexnosti bankovní regulace. Historie ukazuje, že na všech úrovních doposud docházelo spíše k tomu, že každý další vývoj v rámci bankovní regulace byl složitější než ten předchozí.²² Není proto zřejmě překvapením, že se objevují názory, že současná bankovní regulace je příliš složitá a že pravidla je třeba zjednodušit.²³ Takové zjednodušení by však nemělo být na úkor věcnému rozsahu bankovní regulace, neboť by se dalo argumentovat, že

¹⁹ Tento předpoklad zřejmě nelze brát jako danou skutečnost, nicméně vzhledem k prudkému rozvoji technologií v posledních několika desetiletích, se kterým souvisí také nárůst bankovních produktů, se dá předpokládat, že nedostatečná regulace bude jestli ne hlavním, pak jedním z hlavních problémů v rámci bankovního sektoru.

²⁰ TEPLÝ, Petr. *Jaká regulace je přínosná?* [online]. 2012 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://ies.fsv.cuni.cz/default/file/download/id/25307>

²¹ Pozn. autora: Dokumenty vydané BCBS, které komplexně regulují oblast bankovníctví, jsou označovány jako tzv. Basilejské dohody. Pro zjednodušení jsou v textu tyto dohody označovány jejich pořadovým číslem, tedy Basel I, Basel II, Basel 2.5, Basel III a Basel IV. Konsolidované informace ohledně toho, který dokument/které dokumenty jsou považovány za příslušnou Basilejskou dohodu, je možné najít v Seznamu zkratk na konci práce.

²² Důkazem budiž první ze směrnic o kapitálové přiměřenosti o 59 stranách a její porovnání s CRD IV, která čítá 99 stran, ale zejména CRR, které má stran 377. Údaje o stranách byly použity podle grafické podoby předpisů v Úředním věstníku EU.

²³ Například: KUPIEC, Pavel. *Basel III is just too complex as risks outweigh benefits*. Financial Post [online]. 2013 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://business.financialpost.com/fp-comment/basel-iii-is-just-too-complex-as-risks-outweigh-benefits>

s rozvojem nových technologií bude potřeba regulovat o mnoho víc odvětví souvisejících s bankovníctvím, než je v současné době regulováno.

Ukazuje se tedy, že hlavní otázkou zřejmě nebude věcný rozsah bankovní regulace, ale její složitost. To potvrzuje i guvernér České národní banky (dále jen „ČNB“) Miroslav Singer.²⁴ Ten sice v rámci vyjádření k Basel III přísnější regulaci podporuje, nicméně preferuje nastavení jednoduchých pravidel. Ve stejném smyslu se vyjadřoval²⁵ také John Haldane, vysoce postavený úředník Bank of England, když velmi důrazně požadoval zjednodušení a sjednocení pravidel například pro výpočet kreditního rizika protistrany. Je možné, že i na úrovni BCBS dochází k určitému přehodnocení nastavování pravidel pro regulaci, neboť v dubnu roku 2014 BCBS publikoval dokument *The Standardized Approach for Measuring Counterparty Credit Risk Exposures*, kde skutečně mění pravidla nastavená v rámci Basel III přesně v souladu s požadavkem Johna Haldanea a oproti předchozímu přístupu, který umožňoval bankám individuální mechanismy výpočtu kreditní rizika protistrany, stanoví jednotný mechanismus.

Je bezesporu správné požadovat regulaci, která je jednoduchá a srozumitelná. Rizikem však v tomto případě může být, že jednoduchá ustanovení budou dvojznačná, jelikož nebudou řešit všechny možné případy, případně že budou nabízet několik alternativ výkladu. Je proto nutné, aby v rámci případného zjednodušování regulace byla zachována její jednoznačnost. Jakýkoli subjekt totiž, pokud bude mít na výběr mezi dvěma možnými interpretacemi, bude bezesporu aplikovat tu, která je pro něj (ve většině případů ekonomicky) výhodnější.

Dá se tedy předpokládat, že s dalším rozvojem technologií se bankovní regulace bude rozšiřovat. Je ale možné, že novým trendem by vzhledem k názorům prezentovaným výše oproti minulosti mohla být snaha o jednodušší a přehlednější regulaci při zachování jejího věcného rozsahu.

²⁴ SINGER, Miroslav. *Kam směřuje bankovní regulace?: Názor ČNB*. ČNB [online]. 2010 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/./Singer_20101109_KPMG.pdf

²⁵ MASTERS, Brooke. *Haldane calls for rethink of Basel III*. Financial Times [online]. 2012 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/8a5e61b2-f34a-11e1-9c6c-00144feabdc0.html#axzz43wancSR2>

3 Regulace na úrovni Basilejského výboru pro bankovní dohled

BCBS působí při Bance pro mezinárodní platby (dále jen „BIS“) a byl vytvořen (s původním názvem *Committee on Banking Regulations and Supervisory Practices*) na konci roku 1974 guvernéry centrálních bank zemí G10. Důvodů pro jeho vytvoření bylo více, nicméně oficiální dokumenty BIS uvádí jako hlavní důvod krach Bankhaus Herstatt.²⁶ Přesto, že regulatorní dokumenty vydané BCBS nejsou celosvětově závazné, jsou s takovou platností široce akceptované.²⁷ Finální doporučení BIS, která jsou nejprve předmětem konzultačního procesu, jsou označována jako Basilejské dohody.

Pravidla, která ve formě doporučení BCBS publikuje, jsou posléze implementována národními parlamenty, které mají konečnou legislativní pravomoc. Členské státy EU jsou navíc vázány sekundárními legislativními dokumenty EU. Bankovní regulace tak má pro členské státy EU tři úrovně, na rozdíl od dalších států, kde je regulace dvojúrovňová.²⁸

První z Basilejských dohod – Basel I – byla publikována v roce 1988 a stanovila „podrobnosti měření kapitálové přiměřenosti a minimální standard, kterého má v této oblasti být dosaženo“²⁹. Vzhledem k novým finančním produktům, rostoucímu důrazu na technickou analýzu a stále většímu globálnímu propojení bank³⁰ ale Basel I brzy zastaral. V roce 2004 tak byl po několika konzultačních dokumentech v letech 1999, 2001 a 2003 vydán dokument Basel II, v rámci kterého došlo k nastavení současné struktury, která se skládá ze tří pilířů:

²⁶ BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *A Brief History of the Basel Committee*. [online]. Bank for International Settlements, 2015 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/bcbs/history.pdf>

²⁷ KABELÍK, Karel. *Bankovní regulace: Trendy a dopady* [online]. 1. Praha: Česká bankovní asociace, 2015 [cit. 2016-03-25], s. 48. ISBN 978-80-260-7979-8. Dostupné z: https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/cba_banking_regulation_trends_and_impacts_karel_kabelik.pdf

²⁸ V rámci některých federativních států může být regulace také trojúrovňová.

²⁹ BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards*. [online]. Bank for International Settlements, 1988 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbs04a.pdf>

³⁰ KABELÍK, Karel. *Bankovní regulace: Trendy a dopady* [online]. 1. Praha: Česká bankovní asociace, 2015 [cit. 2016-03-25], s. 48. ISBN 978-80-260-7979-8. Dostupné z: https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/cba_banking_regulation_trends_and_impacts_karel_kabelik.pdf

- **minimální kapitálové požadavky**, které zohledňují tři hlavní kvantifikovatelné typy rizika: (a) kreditní riziko, (b) operační riziko a (c) tržní riziko (dále jen „**První pilíř**“);
- **pravidla dozorového přezkumu**, která umožňují regulátorům vyhodnotit posouzení rizik ze strany bank a rozhodnout, zdali je posouzení rizik přijatelné (dále jen „**Druhý pilíř**“); a
- **pravidla tržní disciplíny**, jejichž cílem je dosažení větší transparentnosti činnosti bank (dále jen „**Třetí pilíř**“).³¹

Po finanční krizi, která vedla ke zrychlení implementace Basel II a doplnění některých aktualizací někdy označovaných jako Basel 2.5³² byla v roce 2010 vydána třetí velká aktualizace – Basel III.

Jenže vydáním Basel III práce BCBS neskončila. V průběhu roku 2014 bylo publikováno několik konzultativních dokumentů a další následovaly v roce 2015. Zatímco někteří toto označují jako Basel IV,³³ členové BCBS říkají, že jde pouze o dokončení regulatorního rámce nastaveného Basel III.³⁴ S tím lze souhlasit jen těžko, zejména vzhledem k fundamentálním změnám ohledně metody výpočtu kreditního rizika protistrany v rámci dokumentu *The standardised approach for measuring counterparty credit risk exposures*.

Jednotlivá pravidla nastavená v rámci tří pilířů Basel III, jakož i nová nebo přepracovaná pravidla v rámci tzv. Basel IV jsou diskutována v podkapitolách níže.

³¹ BAKICIOR, Tamer. *Basel II*. Princeton [online]. 2009 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: https://www.princeton.edu/~markus/teaching/Eco467/10Lecture/Basel2_last.pdf

³² Kromě referencí na stránkách samotné BIS například PEREZ, Saul. *Why Basel II.5 corrected Basel II to improve banking regulations*. Market Realist [online]. 2014 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://marketrealist.com/2014/09/basel-ii-5-corrected-basel-ii-improve-banking-regulations/>

³³ Kromě mnoha dalších například GOMES, Rosa. *From Basel III to Basel IV*. BBVA Research [online]. 2015 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <https://www.bbvarsearch.com/en/?capitulo=from-basel-iii-to-basel-iv>

³⁴ GROENDAHL, Boris. *Forget Basel IV: Bundesbank Says Beware of Banks' Sovereign Risk*. Bloomberg [online]. 2016 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-01-18/forget-basel-iv-bundesbank-says-beware-of-banks-sovereign-risk>

3.1 První pilíř: Minimální kapitálové požadavky

3.1.1 Minimální kapitálové požadavky

První pilíř, který se až do Basel III týkal minimálních kapitálových požadavků, byl v reakci na krizi z let 2007-2009 rozšířen o pákový ukazatel (tedy poměr vlastního kapitálu a cizího kapitálu, angl. *leverage ratio*), ukazatel krytí likviditou (angl. *liquidity coverage ratio*) a ukazatel čistého stabilního financování (*net stable funding ratio*). Zatímco dokument Basel III týkající se minimálních kapitálových požadavků *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems* byl publikován v prosinci 2010 (s republikací revidovaného dokumentu v červnu 2011, v rámci které však došlo pouze k minimálním technickým změnám). Dokumenty, které stanovily pravidla pro ukazatel likvidity a stabilního čistého financování, byly publikovány krátce poté.

Basel III bojuje s nedostatky regulace v Prvním pilíři, když se snaží odstranit problémy, které byly odhaleny v rámci regulace před krizí: nedostatečný důraz na kvalitu kapitálu, jeho neuspokojivá výše, chybějící požadavky ohledně likvidity a pákového ukazatele a neschopnost odhalit systémové riziko.³⁵ K tomu je vypočítáván kapitálový ukazatel, který se vypočítá jako poměr objemu příslušného typu kapitálu, který má banka ve své rozvaze, k takzvaným rizikově váženým aktivům (dále jen „**RWA**“).³⁶

Basel III z hlediska kvality rozlišuje kapitál následujícím způsobem:

³⁵ BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems*. [online]. Bank for International Settlements, 2011 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>

³⁶ Rizikově vážená aktiva jsou ukazatelem, který slouží k výpočtu kapitálové přiměřenosti bank. Ta se počítá jako podíl kapitálu k těmto aktivům. Rizikově vážená aktiva se vypočítají tak, že se každému aktivu v bilanci banky přiřadí určitá riziková váha v závislosti na povaze aktiva (například dluhopisy zemí s nejvyšším ratingem mají váhu 0, naopak úvěry s vysokým rizikem nesplacení mají váhu větší než 1), a tou se objem aktiva vynásobí. RWA jsou pak jejich celkovým součtem.

Tabulka 1: Rozdělení kapitálu podle Basel III³⁷

Prvek kapitálu	Minimální množství oproti RWA
Tier 1	6 %
z toho:	
- Common Equity Tier 1, a	4,5 %
- dodatečný Tier 1	1,5 %
Tier 2	2 %
Celkem	8 %

Z hlediska kvality je pak *Common Equity Tier 1* tvořen: (a) kmenovými akciemi, (b) emisním áziem získaným v souvislosti s emisí kmenových akcií, (c) nerozděleným ziskem z minulých let, (d) jinými nashromážděnými příjmy, (e) kmenovými akciemi vydanými pobočkami, které jsou součástí konsolidačního celku a jsou drženy třetími entitami a (f) regulatorními úpravami kapitálu v rámci výpočtu *Common Equity Tier 1*. Hlavním zdrojem nicméně budou zpravidla kmenové akcie a nerozdělené zisky.³⁸ Dodatečný *Tier 1* pak budou tvořit hlavně „nástroje, které jsou podřízené, spojené s plně diskrečními nekumulativními dividendami nebo kupóny a nemají stanoveny ani datum splatnosti, ani pobídku ke zpětnému odkupu“.³⁹ Detailní kritéria jsou pak stanovena i pro zařazení do *Tier 2*. Může jít například o rezervy (do výše 1,25 % *Tier 1*), podřízený dluh (do výše 50 % *Tier 1*) a další kapitálové fondy tvořené bankami.⁴⁰

3.1.2 Kapitálové rezervy

Kapitálové rezervy, někdy také označované jako kapitálové polštáře (angl. *capital buffers*) jsou měkčím požadavkem, který jde nad rámec minimálních kapitálových požadavků. Již sám jejich účel totiž počítá s tím, že budou čerpány a posléze zase doplňovány, tedy nemusí být drženy neustále. Tyto rezervy mají být tvořeny v průběhu příznivých fází

³⁷ Ibid

³⁸ Ibid, s. 13.

³⁹ Ibid, s. 3.

⁴⁰ <https://www.cnb.cz/cs/obecne/slovník/t.html>

ekonomického (resp. úvěrového cyklu) tak, aby vytvářely určitý nárazník zajišťující stabilitu institucí a nepřerušenosť úvěrování v nepříznivých obdobích.⁴¹

Kapitálové rezervy jsou dvojího typu, a to:

- **povinný konzervační polštář** a
- **nepovinný proticyklický polštář**.

K tomu mohou být globálně systémově významným institucím uloženy požadavky nad takto stanovený rámec.

Povinný konzervační polštář, mají banky tvořit ve výši 2,5 % *Tier 1* kapitálu oproti objemu RWA. Jak bylo uvedeno výše, má toto opatření směřovat k posílení stability bank. Toto dodatečné opatření by tak mělo zamezit tomu, aby došlo v případě větší ztrátovosti bank k porušení minimálních kapitálových požadavků. Hlavním zdrojem prostředků pro konzervační polštář zřejmě znovu budou nerozdělené zisky, případně jiné úspory.

V konečném důsledku tak v souvislosti se zavedením kapitálového polštáře dochází k navýšení minimálního kapitálového požadavku na 10,5 % s tím, že je postupně zaváděn od počátku roku 2016, viz tabulka níže. Reálně je tedy povinnost navýšit kapitál pouze rozdělena do více let. V rámci Basel III nejsou konkretizovány postupy, jak přesně by banky kapitálový polštář měly tvořit, dá se tedy předpokládat, že povinnost doplňovat kapitálovou rezervu bude mít banka vždy, když bude za dané účetní období v zisku, a tedy doplnění kapitálového polštáře skutečně do určité míry zabrání výplatě dividendy. Banky by totiž neměly tvořit rezervy na úkor úspor ze svých provozních činností.⁴²

⁴¹ SŮVOVÁ, Helena. *Co jsou a co přinesou bankám kapitálové rezervy?* ČNB [online]. 2013 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: https://www.enb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2013/cl_13_131129_suvova_bankovnictvi.html

⁴² BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *Countercyclical capital buffer (CCyB)* [online]. 2013 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/bcbs/ccyb/>

Tabulka 2: Implementace kapitálového polštáře⁴³

Rok	Velikost kapitálového polštáře
2016	0,625 %
2017	1,25 %
2018	1,875 %
2019	2,5 %

Proticyklický polštář pak má v rámci bankovního sektoru zohlednit stav makroekonomického prostředí, ve kterém se banky nacházejí. Jeho hlavním účelem je rozsáhlejší ochrana bankovního sektoru před obdobími přehnaného agregátního úvěrového růstu, který bývá obvykle spojován s růstem systémového rizika.⁴⁴

Diskrece je v tomto případě ponechána národním regulátorům, kteří mají za úkol monitorovat a vyhodnocovat úvěrový růst v dané ekonomice, který, jak již bylo zmíněno výše, může znamenat postupný vznik (nebo růst) systémového rizika. V případě, že výsledek hodnocení bude indikovat, že systémové riziko roste, mohou národní regulátoři po bankách vyžadovat vytvoření dodatečného proticyklického polštáře až do velikosti 2,5 %.⁴⁵

⁴³ BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems*. [online]. Bank for International Settlements, 2011 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>

⁴⁴ BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *Countercyclical capital buffer (CCyB)* [online]. 2013 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/bcbs/ccyb/>

⁴⁵ Česká národní banka toto stanoví opatřením obecné povahy (na základě § 12o odst. 3 ZoB, § 8al odst. 5 zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, v platném znění, a § 9al odst. 5 zákona č. ZPKT) a výsledky lze nalézt na jejich internetových stránkách: https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/makrobezretnostni_politika/proticyklicka_kapitalova_rezerva/index.html?cnb_css=true

3.1.3 Pákový ukazatel

BCBS v rámci Basel III zavedl standardy likvidity a pákového ukazatele, jelikož jedním ze základních důvodů krize byl nárůst nadměrného rozvahového a podrozvahového pákového ukazatele⁴⁶ v rámci bankovního systému.⁴⁷ Bankovní systém pak byl během nejvážnějšího období krize trhem nucen snižovat pákový poměr způsobem, který pouze zvětšil tlak na pokles cen aktiv, což vedlo ke zhoršení dopadů na ztráty bank, snížení kapitálu bank a snížení dostupnosti úvěrů v ekonomice. Pákový poměr ani likvidita navíc nebyly regulovány ani Basel I a Basel II, což se, jak bylo ilustrováno výše, ukázalo jako problematické, jelikož kapitálové ukazatele samy o sobě nebyly schopné zohlednit nárůst systémového rizika.⁴⁸

BCBS se tak shodl na jednoduchém a transparentním pákovém ukazateli, který není založený na riziku. Pákový ukazatel tak funguje jako doplněk ke kapitálovým požadavkům, které naopak na riziku založené jsou. Cílem pákového ukazatele je zabránit nadměrnému růstu bilance jako takové a podrozvahových transakcí.⁴⁹ V rámci Basel III BCBS navrhuje stanovit pákový poměr ve výši 3 % *Tier 1* kapitálu oproti celkové rozvahové a podrozvahové expozici.

⁴⁶ Podrozvahový pákový ukazatel úzce souvisí s podrozvahovými položkami. Těmi jsou zejména pasiva, ale může jít i o aktiva banky, která jsou podmíněná nebo závislá na nějaké skutečnosti, která může, ale také nemusí nastat. Než příslušné skutečnosti nastanou (a tedy než se z podrozvahové položky stane skutečný závazek, který se zobrazí v rozvaze banky), evidují se tyto položky mimo bankovní rozvahu. Například se jedná o bankovní záruky, směnečné akceptace a směnečná rukojemství, poskytnuté a potvrzené dokumentární akreditivy a podobně.

⁴⁷ BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems*, s. 69. [online]. Bank for International Settlements, 2011 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>

⁴⁸ HALDANE, Andrew. *Constraining Discretion in Banking Regulation*. Bank of England [online]. 2013 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/publications/Documents/speeches/2013/speech657.pdf>

⁴⁹ BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems*, s. 69. [online]. Bank for International Settlements, 2011 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>

3.1.4 Regulace likvidity

Likvidita bank je na úrovni BCBS regulována dvěma nástroji, a to ukazatelem krytí likvidity (který se zaměřuje na likviditu sektoru v horizontu jednoho měsíce) a ukazatelem čistého stabilního financování (který se zaměřuje na střednědobou odolnost sektoru, tj. do doby jednoho roku).

Ukazatel krytí likvidity se vypočítá jako poměr vysoce kvalitních likvidních aktiv a čistému odlivu pasiv během 30 dnů. Tento poměr musí být větší nebo alespoň roven 100 %⁵⁰. Ukazatel čistého stabilního se vypočítá jako poměr použitelných stabilních zdrojů a požadovaných stabilních zdrojů a musí opět být větší než 100 %.

Jak uvádí také ČNB⁵¹, v České republice se nacházíme v podmínkách výrazného přebytku krátkodobé likvidity,⁵² tudíž pro české banky by neměl být problém naplnit požadavek ukazatele krytí likvidity. Potenciálním problémem pro banky, které využívají krátkodobé (O/N) financování a vydávání dluhopisů s kratší splatností, by však mohl být ukazatel čistého stabilního financování.⁵³

Cílem ukazatele krytí likvidity je, aby banka udržovala dostatečnou úroveň kvalitních a likvidních aktiv, která by nebyla ničím zatížená. Zároveň tato aktiva mají jít zpeněžit tak, aby byla zajištěna potřebná likvidita v horizontu 30 kalendářních dnů v rámci zátěžového scénáře likvidity, který stanoví orgány dohledu.⁵⁴ Zátěžový scénář je umělý sled negativních finančních šoků, kterými může být například nesplacení půjček nebo rozsáhlé změny

⁵⁰ 100% ukazatel krytí likvidity má dle revize pravidel v rámci BCBS platit až od roku 2019.

⁵¹ https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/, 26. března 2016.

⁵² Což vede mimo jiné k tomu, že povinné minimální rezervy coby jeden z nástrojů měnové politiky ustupují do pozadí a povinné minimální rezervy tak spíše jako rezerva pro řádný průběh mezibankovního platebního styku.

⁵³ LAUŠMANOVÁ, Monika. *Basel III - dopady regulace* [online]. 2010 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: http://www.csas.cz/static_internet/cs/Komunikace/Tiskove_centrum/Prezentace_novinari/Prilohy/101208_Basel_III_dopady_regulace.pdf

⁵⁴ BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems*, s. 46. [online]. Bank for International Settlements, 2011 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>

mezibankovních sazeb s tím, že období 30 dnů se považuje za dostatečné, aby banka podnikla potřebné kroky k nápravě nebo aby se orgán dohledu jako takový zasadil o řešení situace.⁵⁵

Pravidla zavedená ukazatelem čistého stabilního financování pak bankám stanoví povinnost omezit nadměrnou závislost na krátkodobém financování a zlepšit řízení likvidity a zároveň splatnosti položek v rámci rozvahy i podrozvahových.⁵⁶

3.2 Druhý pilíř: pravidla dozorového přezkumu

Cílem Druhého pilíře je zlepšit propojení mezi risk managementem banky, jejím rizikovým profilem, jejími systémy pro předcházení riziku a jejím kapitálovým plánováním.⁵⁷ Druhý pilíř se dá rozdělit na dvě základní části. Druhý pilíř působí komplementárně k Prvnímu pilíři.

První, která je zaměřená na instituce⁵⁸, od kterých se očekává, že si nastaví efektivní a komplexní strategie a procesy pro hodnocení úvěrového rizika protistrany, které budou v souladu s celkovým rizikovým profilem banky a finančním prostředím, ve které banka působí. Tyto strategie a procesy pak budou schvalovány ze strany orgánů dohledu.⁵⁹

Druhou částí pak je pravomoc orgánu dohledu stanovit diskreční pravidla takovým způsobem, aby mohl zabránit poklesu kapitálu pod hranici vyžadovanou v rámci Prvního

⁵⁵ KABELÍK, Karel. *Bankovní regulace: Trendy a dopady* [online], s. 72. 1. Praha: Česká bankovní asociace, 2015 [cit. 2016-03-25]. ISBN 978-80-260-7979-8. Dostupné z: https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/cba_banking_regulation_trends_and_impacts_karel_kabelik.pdf

⁵⁶ Ibid, s. 72.

⁵⁷ EBA. *Supervisory Review and Evaluation Process (SREP) and Pillar 2* [online]. Dostupné z: <https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/supervisory-review-and-evaluation-srep-and-pillar-2>

⁵⁸ Tato součást bude nicméně brzy překonána vzhledem k ústupu od vlastního měření rizika a přechodu na standardizované měření rizika, k tomu více viz výklad k dokumentu *The Standardized Approach for Measuring Counterparty Credit Risk Exposures*.

⁵⁹ KABELÍK, Karel. *Bankovní regulace: Trendy a dopady* [online], s. 72. 1. Praha: Česká bankovní asociace, 2015 [cit. 2016-03-25]. ISBN 978-80-260-7979-8. Dostupné z: https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/cba_banking_regulation_trends_and_impacts_karel_kabelik.pdf

pilíře. Orgány dohledu totiž znají vnitrostátní ekonomické prostředí a mohou tak lépe posoudit lokální specifika.⁶⁰

3.3 Třetí pilíř: pravidla tržní disciplíny

Stejně jako Druhý pilíř působí Třetí pilíř komplementárně k požadavkům kapitálové přiměřenosti. V rámci Prvního pilíře jsou banky povinny posuzovat a krýt rizika, která mají původ v jejich aktivitách. Druhý pilíř se pak soustředí na úkoly orgánu dohledu posuzovat přiměřenost a vhodnost počinů bank ke krytí rizik a Třetí pilíř se soustředí na účastníky trhu a poskytuje jim další možnost dohledu tím, že nutí banky, aby poskytovaly veškeré relevantní informace ohledně jejich kapitálu, toho, jakým rizikům jsou vystaveny a metod, jakými rizika posuzují. To má zajistit větší tržní disciplínu bank.⁶¹ Orgánům dohledu je znovu ponechána velká míra diskrece ohledně toho, jaké informace budou po bankách vyžadovat.

Skutečnost, že banky poskytují účastníkům trhu více informací, má za cíl zmenšit inherentní informační asymetrii. Standardy stanovené BCBS pak primárně regulátorům poskytují osnovy toho, jaké informace vyžadovat, jakou formou a jak často.⁶² Transparentnost by tak měla být zvýšena nejen v rámci jednotlivých států, ale vzhledem k určité míře unifikace reportingu také mezi jednotlivými státy.⁶³

3.4 Vývoj po Basel III – nevyhnutelná cesta k Basel IV?

Již výše bylo naznačeno, že regulatorní úsilí BCBS se nezastavilo s publikací dokumentů souborně nazývaných Basel III. Toto úsilí, jehož výsledkem je přepracování některých částí bankovní regulace, které budou blíže diskutovány níže, působí pro banky značné obtíže, jelikož mnohá z pravidel nastavených v rámci Basel III dosud nevstoupila

⁶⁰ Ibid., s. 72.

⁶¹ ČERNOHORSKÝ, Jan, Petra ŠOBOTNÍKOVÁ a Petr TEPLÝ. *The Challenges of Basel III for the Czech Banking Sector* [online], s. 4. 2011 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: http://www.opf.slu.cz/kfi/icfb/proc2011/pdf/08_Cernohorsky.pdf

⁶² BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *Revised Pillar 3 disclosure requirements*. [online]. Bank for International Settlements, 2015 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/bcbs/publ/d309.pdf>

⁶³ KABELÍK, Karel. *Bankovní regulace: Trendy a dopady* [online], s. 78. 1. Praha: Česká bankovní asociace, 2015 [cit. 2016-03-25]. ISBN 978-80-260-7979-8. Dostupné z: https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/cba_banking_regulation_trends_and_impacts_karel_kabelik.pdf

v platnost.⁶⁴ V rámci nových výsledků legislativních prací BCBS je patrná snaha o větší standardizaci vnitřních modelů výpočtu rizika bank, která by měla zvýšit vypovídající hodnotu těchto modelů.⁶⁵

I přesto, že pravidla v rámci Basel III byla nastavena tak, že banky mohou pro výpočet rizika protistrany provádět podle svých interních postupů, publikoval BCBS po sérii konzultací dokument,⁶⁶ který od základu změní přístup bank ke kalkulaci kreditní rizika protistrany a související povinnosti držet kapitálové rezervy ke krytí tohoto rizika. Nově nastavená pravidla se mají uplatnit od 1. ledna 2017 a budou se vztahovat na obchody s OTC deriváty a deriváty obchodovanými na burze a transakce s delší dobou vypořádání⁶⁷.

Druhou velmi podstatnou navrhovanou změnou je nový přístup k obchodnímu portfoliu bank, který byl po několika kolech konzultací publikován v lednu 2016.⁶⁸ Cílem revize přístupu k obchodnímu portfoliu bank je změnit přístup bank k výpočtu tržního rizika pro účely držení kapitálových rezerv.⁶⁹

⁶⁴ COMFORT, Nicholas. *Basel IV is the Buzzword as Europe's Banks Brace for Costs* [online]. Bloomberg, 2015 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-08-06/basel-iv-is-the-buzzword-as-europe-s-big-banks-brace-for-costs>

⁶⁵ BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *Minimum capital requirements for market risk*. [online]. 2016 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/bcbs/publ/d352.htm>

⁶⁶ BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *The standardized approach for measuring counterparty credit risk exposures* [online]. 2014 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbs279.pdf>

⁶⁷ <http://www.bis.org/publ/bcbs279.htm>, 26. 3. 2016.

⁶⁸ BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *Minimum capital requirements for market risk*. [online]. 2016 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/bcbs/publ/d352.htm>

⁶⁹ ASSAMOI, Kassi. *The FRTB: Banks Should Not Do All the Heavy Lifting by Themselves*. AxiomSL [online]. 2015 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.axiomsl.com/resource-center/inside-view/2015/08/20/the-frtb-banks-should-not-do-all-of-the-heavy-lifting-themselves/>

4 Regulace na úrovni EU

Na regionální úrovni jsou banky regulovány EU. Právní předpisy EU vydávané v této oblasti jsou na rozdíl od doporučujících dokumentů BCBS právně závazné (a to buď přímo – nařízení, nebo co do výsledku – směrnice). Jak poukazuje Karel Kabelík, má evropský bankovní sektor tři specifické vlastnosti, na které je třeba brát zřetel⁷⁰:

- Bankovní financování představuje v současnosti velmi podstatnou úlohu ve financování evropské ekonomiky, a tedy i bankovní regulace bude mít na fungování ekonomiky větší dopad, než například ve Spojených státech, kde jsou o mnoho rozvinutější alternativy k bankovnímu financování.
- Dvoustupňová úroveň evropské integrace, kdy 18 členských států tvoří měnovou unii (tzv. eurozónu) a dalších 10 si ponechává národní měny, bude mít význam při uplatňování pravomocí pramenících z evropských předpisů. Pro země eurozóny totiž jako tvůrce monetární politiky působí jediný orgán, Evropská centrální banka (dále jen „ECB“). Země mimo eurozónu pak na ECB závislé nejsou a stanovují svou monetární politiky samy, respektive prostřednictvím svých centrálních bank (případně prostřednictvím jiných orgánů dohledu). V tomto případě je tedy třeba pravomoci stanovené v rámci Basel III a dalších dokumentů publikovaných BCBS rozdělit mezi ECB a národní centrální banky.
- Bankovní sektory zemí střední a východní Evropy jsou z velké části tvořeny pobočkami případně dceřinými podniky bank, které mají sídla v jiných státech EU.⁷¹

⁷⁰ KABELÍK, Karel. *Bankovní regulace: Trendy a dopady* [online], s. 140. 1. Praha: Česká bankovní asociace, 2015 [cit. 2016-03-25]. ISBN 978-80-260-7979-8. Dostupné z: https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/cba_banking_regulation_trends_and_impacts_karel_kabelik.pdf

⁷¹ Pro představu bylo podle seznamu ČNB (ke 4. září 2012) ze 45 subjektů s bankovní licencí v ČR pouze 8 subjektů českých podle přímého vlastnictví. Z toho 2 subjekty (Česká exportní banka, a.s. a Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.) byly státní a pouze 6 soukromých. Ze 6 soukromých subjektů se navíc ve třech případech jednalo o stavební spořitelny (Českomoravská stavební spořitelna, a.s., Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s. a Stavební spořitelna České spořitelny, a.s.). Zbývají tedy tři soukromě vlastněné banky, které jsou podle seznamu ČNB české. Jediným akcionářem Hypotéční banky, a.s. však k 26. 3. 2016 byla Československá obchodní banka, a.s. (tedy dcera zahraniční banky), beneficiálními vlastníky J & T Banky jsou dle dostupných zdroj slovenští podnikatelé Ivan Jakabovič a Jozef Tkáč a minoritní podíl drží také CFC China Energy Company Limited. Jedinou českou bankou tak je Fio banka, a.s., jejímž jediným akcionářem byl ke dni

Z toho důvodu je pro evropský bankovní sektor specifická velká propojenost. Regulace uvnitř eurozóny tak ovlivňuje nejen subjekty v rámci eurozóny, ale i mimo ni.

Na evropské úrovni lze v současné chvíli rozeznávat dva hlavní stavební kameny regulace bankovníctví, které jsou souborně nazývány jako *Single Rulebook*⁷²:

- regulaci **obezřetnostních požadavků** v rámci nedávno přijaté směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES (dále jen „**CRD IV**“) a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012 (dále jen „**CRR**“) a
- směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU kterou se stanoví rámec pro **ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí** a investičních podniků a kterou se mění směrnice Rady 82/891/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EU, 2012/30/EU a 2013/36/EU a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 a (EU) č. 648/2012 (dále jen „**BRRD**“).

Za součást *Single Rulebook* by se nicméně bezesporu dala označit i směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/49/EU o systémech pojištění vkladů a některé další předpisy, zejména technického charakteru jako například *Regulatory Technical Standards on minimum requirement for own funds and eligible liabilities* (označováno jako „**MREL**“) publikované EBA.

26. 3. 2016 Fio holding, a.s. Dle seznamu akcionářů společnosti Fio holding a.s. ze dne 5. 12. 2014 (který je přílohou notářského zápisu NZ 1440/2014, který je v elektronické podobě k dispozici ve sbírce listin společnosti Fio holding, a.s.) byli k tomuto dni akcionáři této společnosti RNDr. Petr Marsa a Mgr. Romuald Kopún, oba s 50% podílem.

⁷² EBA: Interactive Single Rulebook. [online]. 2016 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/single-rulebook/interactive-single-rulebook>

4.1 Směrnice o kapitálových požadavcích a nařízení o kapitálových požadavcích

Směrnice CRD IV byla společně s nařízením CRR publikována v Úředním věstníku EU dne 27. června 2013. Členskými státy bylo dáno za úkol implementovat CRD IV do svých vnitrostátních předpisů do konce roku 2013⁷³ a u CRR byla použitelnost (s určitými výjimkami) stanovena na 1. ledna 2014.⁷⁴ Jak vyplývá z CRR,⁷⁵ byla oproti předchozí úpravě zvolena forma nařízení za tím účelem, aby byly odstraněny překážky pro obchod a narušování hospodářské soutěže způsobené rozdíly mezi vnitrostátními právními předpisy a za účelem prevence vzniku případných dalších překážek. Zároveň CRR zajišťuje přímou použitelnost obezřetnostních požadavků, což zamezuje existenci odlišných vnitrostátních požadavků v důsledku provádění CRD IV, a tak jsou zajištěny jednotné podmínky. EU tak vyhověla doporučení de Larosièrovy zprávy⁷⁶ ohledně větší jednoty v rámci základních regulatorních standardů a odstranění výjimek a možností pro modifikaci těchto standardů na národní úrovni.

CRR tak zajišťuje jednotnou aplikaci základních pravidel, kterou musí veškeré banky působící v rámci EU respektovat. Zároveň ale také usnadňuje úpravu stávajících pravidel. Je-li totiž identifikováno konkrétní problematické ustanovení, postačí jednoduchá úprava nařízení, která je posléze přímo použitelná a není třeba úprava dalších téměř třiceti vnitrostátních předpisů. Navíc vzhledem k výše diskutované propojenosti evropského trhu sjednocení pravidel vede ke snížení nákladů bank na implementaci nových pravidel.

Oba předpisy víceméně přesně implementují požadavky zavedené Basel III, přesto lze vysledovat několik rozdílů, z těch hlavních například:

- V první řadě se evropský balíček **neshoduje s Basel III svým věcným rozsahem**, když CRR, co se týká OTC derivátů, pouze doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 648/2012 o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech

⁷³ Čl. 162 odst. 1 CRD IV.

⁷⁴ Čl. 521 odst. 2 CRR.

⁷⁵ Zejména preambule 11 a 12 CRR.

⁷⁶ THE DE LAROSIÈRE GROUP. *Report*. The High-Level Group on Financial Supervision in the EU [online], S. 51. 2009 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/de_larosiere_report_en.pdf

obchodních údajů (dále jen „EMIR“)⁷⁷. Stejně jako Basel III však EMIR společně s CRR zohledňují vyšší rizika, které dvoustranné smlouvy o derivátech představují pro finanční systém⁷⁸. Stejně jako v rámci Basel III a kladou si za cíl přesunout expozice bank k centrálním protistranám (ve smyslu čl. 2 odst. 1 EMIR).⁷⁹

- Druhým rozdílem je, že zatímco Basel III předpokládá stoprocentní uplatnění požadavku krytí likvidity až od začátku roku 2019,⁸⁰ **CRR předpokládá o rok dříve zavedení tohoto požadavku**, byť stejně jako Basel III počítá s postupným zvyšováním požadavků.⁸¹
- Dalším podstatným rozdílem je to, že CRR **nestanoví konkrétní hranici pro pákový poměr**. V čl. 429 odst. 2 až 11 CRR pouze stanoví základní pravidla pro jeho výpočet a bankám stanoví povinnost předávání veškerých nezbytných informací o pákovém poměru příslušným orgánům dohledu.⁸² Jak uvádí recitál č. 94 CRR, představuje pákový poměr nový nástroj pro regulaci a dohled. V souladu s mezinárodními dohodami by proto měl být zaveden nejprve jako doplňkový prvek, který mohou orgány dohledu uplatňovat dle své diskrece. Závazným měřítkem by se pak měl stát po přezkumu (na základě informací poskytnutých jednotlivými institucemi) a kalibraci od 1. ledna 2018.
- Oproti Basel III CRD IV⁸³ umožňuje členským státům, aby nařídily pro finanční sektor nebo pro jedno či více pododvětví tohoto sektoru⁸⁴, **tvorbu kapitálové rezervy**

⁷⁷ CRR recitál č. 87.

⁷⁸ CICERO GROUP. *Capital Requirements Directive IV (CRD IV) - A Cicero Group Special Report*. [online]. 2009 [cit. 2016-03-26], s. 5. Dostupné z: http://www.cicero-group.com/files/CRD_IV_Special.pdf

⁷⁹ BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems*. [online], s. 4. Bank for International Settlements, 2011 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>

⁸⁰ BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *Basel III: The Liquidity Coverage Ratio and liquidity risk monitoring tools* [online], s. 8. 2013 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbs238.pdf>

⁸¹ Čl. 460 odst. 2 CRR.

⁸² Čl. 430 odst. 1 CRR.

⁸³ Čl. 133 odst. 3 CRD IV.

pro krytí systémového rizika. Tvorbu rezervy mohou nařídit minimálně ve výši 1 %, přičemž horní hranice není omezena. Tato skutečnost by však v reálném tržním prostředí neměla hrát významnou roli, neboť relevantní úroveň kapitálu není dána minimálními požadavky, ale „tržními požadavky“. V posledních desetiletích tak české banky držely v průměru 4 procentní body kapitálu nad regulačním minimem.⁸⁵

- Další rozdíl platí v rámci CRD IV pro tzv. **jiné systémově významné instituce**, kterým může být na základě velmi podobných výpočtových kritérií pro globální systémově významné instituce taktéž stanovena povinnost tvorby dodatečné rezervy až do výše 2 %.⁸⁶ V České republice je pro stanovení jiných systémově významných institucí příslušná ČNB, která se řídí obecnými pokyny EBA (EBA/GL/2014/10).⁸⁷ ČNB počítá na základě těchto obecných pokynů skóre pro všechny relevantní instituce na nejvyšší úrovni konsolidace v rámci jurisdikce ČNB, přičemž tato konsolidace může obsahovat bankovní i vybrané nebankovní entity včetně zahraničních účastí.⁸⁸ Pro ilustraci v současné době ČNB identifikuje sedm českých entit jako jiné systémově významné osoby.⁸⁹ Pro čtyři z nich stanoví dodatečné kapitálové rezervy ke krytí systémového rizika.⁹⁰

⁸⁴ Čl. 133 odst. 1 CRD IV.

⁸⁵ TOMŠÍK, Vladimír. *Změny v regulaci bankovního sektoru*. ČNB [online]. 2015 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/tomsik_20150128_vse.pdf

⁸⁶ Čl. 131 odst. 5 CRD IV.

⁸⁷ <https://www.eba.europa.eu/-/eba-publishes-criteria-to-assess-other-systemically-important-institutions-o-siis->, 27. 3. 2016.

⁸⁸ https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/makroobezretnostni_politika/kapitalova_rezerva_ke_kryti_systemoveho_rizika/index.html, 27. 3. 2016

⁸⁹ Československá obchodní banka, a.s., Komerční banka, a.s., Česká spořitelna, a.s., UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., Jakabovič & Tkáč (povinná osoba regulovaného konsolidačního celku J&T banka, a.s.), PPF FH B.V. (povinná osoba regulovaného konsolidačního celku PPF banka, a.s.) a Raiffeisenbank, a.s. (https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/makroobezretnostni_politika/implementace_obecneho_pokynu_eba_k_osii/index.html, 27. 3. 2016)

⁹⁰ Česká spořitelna, a.s. – 3,0 %, Československá obchodní banka, a.s. – 3,0 %, Komerční banka, a.s. – 2,5 %, UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. – 1,0 %

Dá se tedy říct, že výše uvedené změny vyplývají ze specifík evropského bankovního sektoru, ať už jde o existující právní úpravu, případně pak zájem EU poskytnout národním orgánům dohledu a regulátorům zpřísnit pravidla fungování bank, vycházející z doporučení De Larosièrovy zprávy.⁹¹

4.1.1 Směrnice o kapitálových požadavcích

Směrnice CRD IV implementuje především ustanovení Druhého pilíře Basel III, tedy ustanovení o bankovním dohledu. Byť je systematické členění CRD IV složitější, lze její obsah rozdělit do dvou základních oblastí: (a) určení **pravomocí orgánů dohledu v členských státech**, kterým se uděluje oprávnění vymáhat požadavky stanovené právem EU a (b) **doplnění některých dalších regulatorních nástrojů**, které jsou přímo přizpůsobené podmínkám EU – jedná se zejména o požadavky na odměňování v rámci úvěrových institucí⁹² a jejich řízení. Vzhledem k tomu, že o pravidlech nastavených v rámci Basel III a jejich případných modifikacích v rámci evropského práva bylo pojednáno výše, bude v následujících odstavcích věnována pozornost pouze odměňování a řízení.

4.1.2 Odměňování v rámci úvěrových institucí

Zásady odměňování jsou rozpracovány v čl. 92 až 96 CRD IV. Zásady odměňování nejsou nové a byly zohledněny i v předchozích směrnících regulujících činnost bank.

Ze zprávy Mezinárodního měnového fondu⁹³ a z preambulí CRD IV,⁹⁴ vyplývá, že nadměrně rizikové chování vedoucích osob a osob podílejících se na rozhodování bank

(https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/makroobezretnostni_politika/kapitalova_rezerva_ke_kryti_systemoveh_o_rizika/index.html, 27. 3. 2016).

⁹¹ THE DE LAROSIÈRE GROUP. *Report*. The High-Level Group on Financial Supervision in the EU [online], S. 51. 2009 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/de_larosiere_report_en.pdf

⁹² Úvěrovou institucí se pro účely CRD IV a CRR podle čl. 4 odst. 1 bod 1) rozumí: „podnik, jehož činnost spočívá v přijímání vkladů nebo jiných splatných peněžních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů na vlastní účet.“ Definice je tedy obsahově shodná s definicí banky v rámci ZoB.

⁹³ MMF. *Risk Taking by Banks*. [online]. 2014 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/gfsr/2014/02/pdf/c3.pdf>

⁹⁴ Preambule č. 62 až 69 CRD IV.

velkou měrou přispělo k finanční krizi. CRD IV tak stanoví jasné zásady správy a řízení struktury politiky odměňování, která by zejména měla být v souladu s ochotou bank riskovat, s jejími hodnotami a dlouhodobými zájmy. Posouzení výkonnostní složky odměny by tak mělo vycházet z dlouhodobých výsledků a zohledňovat současná a budoucí rizika spojená s takovými výsledky.

Při odměňování určitých skupin zaměstnanců⁹⁵ by se mělo rozlišovat mezi pevnou částí odměny, do které spadají platby, úměrné pravidelné příspěvky na důchodové zabezpečení nebo výhody (pokud jsou poskytovány bez ohledu na kritéria týkající se dosažených výsledků) a pohyblivou složkou odměny, která zahrnuje další platby a výhody, které jsou závislé na dosažených výsledcích.

Čl. 92 odst. 2 CRD IV stanoví základní zásady odměňování výše uvedených skupin zaměstnanců, přičemž čl. 93 CRD IV konkretizuje a zpřísňuje požadavky na odměňování v rámci institucí, kterým byla poskytnuta finanční podpora ze strany státu.

Nově tak pohyblivá složka odměny nesmí u žádného jednotlivce přesáhnout 100 % pevné složky jeho celkové odměny.⁹⁶ Členské státy však mohou akcionářům dovolit schválit (s tím, že je i přesně stanoven mechanismus schvalování) vyšší poměr pohyblivé složky, přičemž celková výše pohyblivé složky odměny nikdy přesáhnout 200 % pevné složky.⁹⁷ V případě odkladu výplaty na dobu nejméně pěti let mohou být platby pohyblivé složky odměny diskontovány o 25 %.⁹⁸ CRD IV stanoví v neposlední řadě také skladbu pohyblivé složky odměny a povinnost odložit její výplatu. Zároveň musejí banky stanovit také kritéria pro nepřiznání části nebo celé odměny případně zpětného vydání již vyplacené odměny či její

⁹⁵ Dle čl. 92 odst. 2 CRD IV se jedná o následující: (a) vrcholné vedení, (b) zaměstnanci odpovědní za činnosti spojené s podstupováním rizik, (c) zaměstnanci v kontrolních funkcích, (d) zaměstnanci, kterým je vyplácena celková odměna, díky níž se dostávají do stejné příjmové skupiny jako vrcholné vedení a (e) zaměstnanci odpovědní za činnosti spojené s podstupováním rizik, jejichž činnosti mají podstatný vliv na rizikový profil úvěrové instituce.

⁹⁶ Čl. 94 odst. 1 písm. g) bod i) CRD IV.

⁹⁷ Čl. 94 odst. 1 písm. g) bod ii) CRD IV. V České republice tato diskrece byla využita v § 9 odst. 2 ZoB. Banka však musí mít ve stanovách upravenou pravomoc valné hromady ke schválení většího poměru pohyblivé složky odměny.

⁹⁸ Čl. 94 odst. 1 písm. g) bod iii) CRD IV.

části, a to zejména v situaci, kdy se pracovník podílel nebo odpovídá za jednání, které vedlo k výrazným ztrátám banky.

CRR⁹⁹ dále stanoví některé povinnosti týkající se zveřejňování informací o odměňování. Toto ustanovení, konkrétně jeho část, která stanoví, že banky jsou povinny zveřejnit na žádost členského státu nebo příslušného orgánu celkové odměny pro každého člena vedoucího orgánu nebo vrcholného vedení, již stihla být předmětem sporu před Soudním dvorem Evropské unie.¹⁰⁰ Velká Británie se domnívala, že toto ustanovení je v rozporu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (dále jen „**Směrnice o ochraně osobních údajů**“). Soudní dvůr ale ve svém rozhodnutí dovolil, že čl. 7 písm. c) Směrnice o ochraně osobních údajů stanoví, že zpracování osobních údajů subjektu je možné také v případě, je-li to nezbytné pro splnění právní povinnosti, které podléhá správce (banka), což platí i v tomto případě.

K úpravě technických záležitostí odměňování určitých skupin zaměstnanců byla čl. 75 odst. 2 zmocněna EBA. Finální pokyny pro řádné zásady odměňování (dále jen „**EBA pokyny**“)¹⁰¹ byly publikovány 21. prosince 2015 a v současné době se čeká na oficiální překlady do úředních jazyků jednotlivých členských států. Banky budou muset zásady stanovené v rámci EBA pokynů uplatňovat od 1. ledna 2017 a mají tedy dostatek času na to, aby uvedly své politiky odměňování do souladu s EBA pokyny. EBA pokyny mimo jiné stanoví: (a) politiky odměňování v rámci koncernového kontextu, (b) pravidla proporcionality, (c) proces identifikace pracovníků, na které by se pravidla měla vztahovat, (d) množství příkladů toho, co se řadí mezi pevnou a pohyblivou složku odměny nebo (e) některé výjimky z výše uvedených pravidel.

⁹⁹ Čl. 450 odst. 1 CRR.

¹⁰⁰ Případ č. C-507/13 ve věci Spojené království v. Parlament a Rada.

¹⁰¹ EBA. *EBA guidelines on sound remuneration policies*. [online]. 2015 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1314839/EBA-GL-2015-22+Guidelines+on+Sound+Remuneration+Policies.pdf>

4.1.3 Firemní řízení

Jednou z příčin krize byla jistě i neadekvátnost řízení některých institucí.¹⁰² CRD IV poukazuje¹⁰³ na to, že v minulosti vedoucí orgány nedostatečně dohlížely na rozhodnutí vedení a že tato skutečnost byla částečně způsobena tzv. skupinovým myšlením (angl. *groupthink*). Skupinové myšlení m být mimo jiné způsobeno nedostatečnou různorodostí ve složení vedoucích orgánů co do věku, pohlaví, zeměpisného původu a vzdělání a profesních zkušeností. Jako v mnoha dalších oblastech je zvláště zmiňován poměr v zastoupení mezi ženami a muži.

Článek 91 CRD IV proto stanoví některá pravidla pro členy vedoucího orgánu s tím, že tyto požadavky budou materializovány ve snáze uchopitelná pravidla nejpozději do 31. prosince 2015, do kdy má EBA vydat závazné pokyny.

V současné době jsou pravidla relativně vágní, když je pouze stanoveno, že: všichni členové vedoucího orgánu mají věnovat dostatečný čas výkonu svých funkcí,¹⁰⁴ každý člen jedná čestně, bezúhonně a používá vlastní názory při účinném posuzování a vznášení konstruktivních připomínek.¹⁰⁵

Kritéria pro posuzování vhodnosti členů vedoucích orgánů jsou přitom nastavena i dnes.¹⁰⁶ EBA specifikuje tři základní kritéria pro posouzení vhodnosti členů vedoucího orgánu:¹⁰⁷

- **Kritérium reputace:** Člen vedoucího orgánu by měl mít dobrou reputaci, která by měla být posouzena na základě veškerých relevantních informací. V případě správních

¹⁰² KABELÍK, Karel. *Bankovní regulace: Trendy a dopady* [online]. 1. Praha: Česká bankovní asociace, 2015 [cit. 2016-03-25], s. 162. ISBN 978-80-260-7979-8. Dostupné z: https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/cba_banking_regulation_trends_and_impacts_karel_kabelik.pdf

¹⁰³ Recitál č. 60 CRD IV.

¹⁰⁴ Čl. 91 odst. 2 CRD IV.

¹⁰⁵ Čl. 91 odst. 8 CRD IV.

¹⁰⁶ EBA. *Consultation Paper on Guidelines on the Assessment of the Suitability of Directors and Key Function Holders*. [online]. 2013 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/38240/CP-on-GL-on-the-assessment-of-the-suitability-of-directors-and-key-function-holders.pdf>

¹⁰⁷ Ibid, s. 18-23.

nebo trestních deliktů bude vždy posuzována jejich závažnost, časový odstup a chování člena vedoucího orgánu od doby, kdy delikt spáchal, jakož i souvislost s danou funkcí. Vždy má být posouzeno také chování člena vedoucího orgánu v rámci obchodních styků, a to jak soukromých tak profesionálních.

- **Kritérium zkušenosti:** Posuzována má být jak teoretická zkušenost nabytá v rámci vzdělávání, tak praktická (manažerská) zkušenost nabytá v předchozích funkcích. Vždy přitom bude posuzována pozice, na které člen vedoucího orgánu dříve funkci zastával, jakož i velikost a komplexita instituce, ve které ji zastával.
- **Kritérium řízení:** Když je posuzována vhodnost člena vedoucího orgánu, mají být součástí posouzení také skutečnosti relevantní pro fungování vedoucího orgánu, včetně potenciálních střetů zájmu, schopnosti věnovat funkci dostatečný čas, celkové složení vedoucího orgánu, celkové znalosti a zkušenosti vedoucího orgánu a schopnosti dalších členů vykonávat své funkce nezávisle, bez nežádoucího vlivu jiných osob.

Dá se předpokládat, že nová pravidla budou detailnější a striktnější. Zde ovšem nastává otázka míry detailnosti a rozmanitosti pravidel. Je totiž velmi pravděpodobné, že čím detailnější a striktnější pravidla budou nastavena, tím méně bude kandidátů na jednotlivé pozice a v některých případech by se mohlo stát, že dojde k výběru člena vedoucího orgánu jen z důvodu splnění pravidla, oproti výběru nejvhodnějšího kandidáta. Nejvhodnějším způsobem by pravděpodobně bylo nastavení pravidel stejným způsobem, jak jsou nastaveny některé další dokumenty EBA, a to způsobem *comply or explain*. Tento způsob se sice zpravidla uplatní pouze na národní orgány dohledu, avšak kdyby se v tomto případě uplatnil na jednotlivé instituce, případně kdyby národní orgány dohledu mohly tento způsob použít i ve vztahu k těmto institucím, mohlo by se jednat o vhodné řešení.

4.2 Směrnice, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize

Legislativní návrh týkající se ozdravných postupů a řešení krize bank byl přijat Evropskou komisí dne 6. června 2012. Hlavním motivem k započítí těchto legislativních prací byl důvod, že aby bylo možné pro společnost zajistit poskytování některých finančních služeb, byly vlády některých států nuceny vložit veřejné prostředky do bank. Mezi říjnem 2008 a říjnem 2011 schválila Evropská komise státní pomoc ve výši 4,5 trilionu Euro, což se

v té době rovnalo 37 % evropského HDP.¹⁰⁸ Tato masivní pomoc sice odvrátila krach bank a selhání ekonomiky, ale současně zatížila daňové poplatníky a jen těžko poskytla návod, jak postupovat v případě, že by se krize nadnárodních bankovních domů měla opakovat.

Výsledkem byla směrnice BRRD, která byla Evropským parlamentem přijata 15. dubna 2014. O necelé dva měsíce později, 12. června 2014 byla tato směrnice publikována v Úředním věstníku Evropské unie.

BRRD stanoví nový jednotný regulační rámec krizového řízení bank a investičních podniků¹⁰⁹ (v ČR obchodníků s cennými papíry). Jedná se o soubor opatření, které mají zabránit na jedné straně nekontrolovanému bankrotu finančních institucí, ale na straně druhé také výše zmíněným vlnám pomoci z veřejných rozpočtů, které státy často poskytovaly těm bankám, které byly považovány za „příliš velké, aby padly“ (angl. *too big to fail*).¹¹⁰

BRRD se nevztahuje na pouze na banky, kterým bezprostředně hrozí krach, nýbrž také v rámci preventivních opatření ukládá bankám povinnost vypracovat ozdravné plány (angl. *recovery plans*) obsahující opatření, kterými by měla banka napravit svou finanční situaci, pokud by mělo dojít k jejímu závažnému zhoršení.¹¹¹ Ozdravné plány mohou být vypracovány na úrovni skupiny,¹¹² ale při posuzování skupinového ozdravného plánu mohou příslušné orgány požadovat, aby pro některé pobočky byl vypracován zvláštní ozdravný plán.¹¹³ Podstatné je, že v souladu s čl. 5 odst. 3 BRRD nesmějí ozdravné plány předpokládat přístup k mimořádné veřejné finanční podpoře.

¹⁰⁸ EVROPSKÁ KOMISE. *New crisis management measures to avoid future bank bail-outs*. [online]. 2012 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-570_en.htm?locale=en

¹⁰⁹ Pozn. autora: Pro účely této práce se nadále bude pojednávat pouze o bankách, byť dopad BRRD je skutečně širší. Pro úplnost BRRD v čl. 4 stanoví zjednodušené povinnosti pro některé menší nebo méně významné a komplexní instituce.

¹¹⁰ NĚMEC, Libor a Jarmila TORNOVÁ. *BRRD: Nová regulace krizového řízení bank*. Bankovníctví Online [online]. 2014 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://www.bankovnictvionline.cz/banky-finance/brrd-nova-regulace-krizoveho-rizeni-bank>

¹¹¹ Čl. 4 a násl. BRRD.

¹¹² Čl. 7 BRRD.

¹¹³ Čl. 8 odst. 2 písm. b) BRRD.

Členským státům byla uložena povinnost¹¹⁴ zajistit, aby do konce roku 2024 byla zajištěna rezerva na financování krize nejméně v hodnotě 1 % pojištěných vkladů. V České republice má za tímto účelem v souladu s § 209 odst. 1 zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, v platném znění (dále jen „**Zákon o ozdravných postupech**“) být Garančním systémem zřízen Fond pro řešení krize.

Samotné řešení krize banky je až poslední možností, které by mělo předcházet některé výše zmíněných opatření. Aby bylo možné problémy řešit dříve a pomocí méně drastických opatření, zavádí BRRD pojem včasný zásah¹¹⁵ (angl. *early intervention*). Tím se rozumí soubor opatření, které může orgán dohledu použít vůči bankám, které se ocitly v nepříznivé, ale stále řešitelné finanční a ekonomické situaci. Jedná se o soubor nástrojů, jejichž povaha je o dost měkčí v porovnání s nástroji krizového řízení podle hlavy IV BRRD (viz níže). Tyto nástroje může orgán dohledu použít proti bance v případě, že neplní některá pravidla obezřetného podnikání nebo v případě, že hrozí, že nebude v dohledné době tyto požadavky plnit.¹¹⁶ Tato opatření jsou uvedena v čl. 27 odst. 1 BRRD a zahrnují například uložení povinnosti vedoucímu orgánu (zavést některý z mechanismů z ozdravného plánu, posoudit situaci a vypracovat akční program, atd.), případně nahrazení jednoho nebo více členů managementu banky, pokud nemohou plnit své povinnosti nebo změnu obchodní strategie banky.

Pokud by došlo k výraznému zhoršení finanční situace banky nebo závažnému porušení právních předpisů nebo stanov nebo pokud by nestačila včasná opatření, je možné požadovat odstranění managementu a jeho následné nové jmenování (valnou hromadou) s tím, že orgán dohledu musí nový management schválit.¹¹⁷ Dalším, opět o něco striktnějším opatřením je ustanovení dočasného správce podle čl. 29 BRRD.

¹¹⁴ Čl. 102 odst. 1 BRRD.

¹¹⁵ Čl. 27 BRRD.

¹¹⁶ NĚMEC, Libor a Jarmila TORNOVÁ. *BRRD: Nová regulace krizového řízení bank*. Bankovníctví Online [online]. 2014 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://www.bankovnictvionline.cz/banky-finance/brrd-nova-regulace-krizoveho-rizeni-bank>

¹¹⁷ Čl. 28 BRRD.

Dalším nástrojem pro řešení problémů jsou plány řešení krize (angl. *resolution plans*).¹¹⁸ Plány pro řešení krize jsou povinné tvořit orgány pro řešení krize¹¹⁹ pro banky ve své působnosti. ČNB nicméně, vzhledem ke skladbě bankovního sektoru, spíše bude spolupracovat v rámci kolegií se zahraničními orgány pro řešení krize.

Daleko závažnějšími zásahy do fungování bank jsou **nástroje k řešení krize** podle čl. 31 a násl. BRRD. Nástroje mají být vždy voleny podle toho, kterým je možné nejlépe dosáhnout účelů relevantních v daném případě. Základními účely je především zajistit kontinuitu zásadních funkcí,¹²⁰ zabránit významným nepříznivým důsledkům pro finanční systém, chránit veřejné prostředky, chránit vkladatele a chránit finanční prostředky a aktiva klientů. Účelů má být dosahováno při minimalizaci nákladů. K nástrojům řešení lze podle č. 32 odst. 1 BRRD přistoupit pouze v případě, že se orgán řešení krize domnívá, že jsou splněny veškeré tyto podmínky:

- instituce je v selhání nebo je selhání pravděpodobné,
- s ohledem na časové možnosti neexistuje přiměřená vyhlídka, že by selhání zabránila jakákoli alternativní (výše uvedená) opatření, a
- opatření jsou nezbytná ve veřejném zájmu.

Vždy je také přítom třeba brát v potaz obecné zásady řešení krize (krizového managementu bank) jsou stanoveny v čl. 34 BRRD:

1. Nejprve nesou ztrátu akcionáři banky.
2. Po nich nesou ztrátu věřitelé v souladu s pořadím priority jejich pohledávek podle pravidel běžného insolvenčního řízení.
3. Dochází k výměně vedoucího orgánu a vrcholného vedení banky (s výjimkou těch případů, kdy je ponechání stávajícího managementu považováno za nezbytné).
4. Vedoucí orgán a vrcholné vedení banky musí v rámci řešení krize poskytovat veškerou nezbytnou pomoc k dosažení účelu řešení krize.

¹¹⁸ Čl. 10 a násl. BRRD.

¹¹⁹ ČNB pro Českou republiku, v souladu s čl. 3 odst. 3 BRRD.

¹²⁰ Přičemž i přesto, že základní účel bank je dvojitý, dá se předpokládat, že tím primárním účelem je příjem vkladů od veřejnosti a ne poskytování úvěrů.

5. Nastupuje odpovědnost za selhání banky podle občanského nebo trestního práva.
6. Věřitelům stejné třídy se dostane rovného zacházení.
7. Žádnému věřiteli nevzniknou větší ztráty, než jaké by mu vznikly, pokud by banka v selhání vstoupila do standardního insolvenčního řízení.
8. Pojištěné vklady jsou plně chráněny.

Jednotlivé nástroje jsou pak následující:

- **Zvláštní správa (čl. 35 BRRD):** V tomto případě zvláštního správce (angl. *special manager*) jmenují orgány příslušné k řešení krize. Ten musí mít potřebnou kvalifikaci, schopnosti a znalosti k výkonu své funkce. Zvláštní správce je jmenován nejvýše na jeden rok (lze ve výjimečných případech prodloužit). Zvláštní správce vykonává nejen pravomoci statutárního orgánu, ale také akcionářů a odpovídá orgánu příslušnému k řešení krize.
- **Nástroj převodu činnosti (čl. 38 BRRD):** Orgán příslušný k řešení krize může bez souhlasu akcionářů v krizovém režimu převést akcie, případně veškerá nebo jakákoli aktiva, práva nebo závazky banky, na třetí osobu. Výtěžek z převodu bude vyplacen majitelům akcií nebo v případě, že je převáděna jiná hodnota než akcie, bude použit ve prospěch banky.
- **Nástroj překlenovací instituce (čl. 40 BRRD):** Překlenovací institucí podle BRRD může být právnická osoba, která musí být vlastněna (nebo alespoň ovládána) orgánem veřejné moci a (kumulativně) být vytvořena za účelem získání nebo držení akcií nebo aktiv banky v krizovém režimu. Jako překlenovací institucí podle BRRD lze uvést např. německý Zvláštní stabilizační fond finančního trhu (*Sonderfonds Finanzmarktstabilisierung – SoFFiN*).¹²¹
- **Nástroj oddělení aktiv (čl. 42 BRRD):** V rámci tohoto nástroje dochází k oddělení znehodnocených aktiv nebo aktiv s nedostatečnými výsledky od „standardních aktiv“. Stejně jako v případě nástroje překlenovací instituce dochází k převodu aktiv na právnickou osobu, která je zcela nebo zčásti vlastněná orgánem veřejné moci (nebo

¹²¹ NĚMEC, Libor a Jarmila TORNOVÁ. *BRRD: Nová regulace krizového řízení bank*. Bankovníctví Online [online]. 2014 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://www.bankovnictvionline.cz/banky-finance/brrd-nova-regulace-krizoveho-rizeni-bank>

alespoň ovládaná) a vytvořená za účelem přijetí části nebo všech aktiv. Tato společnost má za úkol maximalizovat hodnotu aktiv, která na ni byla převedena buď prodejem, nebo likvidací.

- **Nástroj rekapitalizace z vnitřních zdrojů (čl. 43 BRRD):** Již v úvodu BRRD¹²² je rekapitalizace z vnitřních zdrojů označován jako velmi hospodárný nástroj k řešení krize. Jedná se tedy o podstatný nástroj k řešení krize. Tento nástroj se použije ke konverzi na kapitál nebo odpisu pohledávek nebo dluhových instrumentů, které jsou převáděny na překlenovací instituci, na společnost spravující aktiva, nebo které jsou prodávány. Rekapitalizaci lze použít v rozsahu, který je dostačující k obnovení schopnosti bank vykonávat svou činnost a k udržení dostatečné důvěry v ni.¹²³ Minimální rozsah rekapitalizace je 8 % celkových závazků včetně vlastního kapitálu (počítáno před přijmutím příspěvku ze strany fondu k řešení krizi).

Zřejmě až čas ukáže, nakolik budou opatření v rámci BRRD prospěšná pro ozdravné postupy a řešení krizí. V každém případě se však dá ocenit snaha o proporcionalitu řešení problémů, které umožní stupňovat vážnost zásahů do běžného fungování bank. Na druhou stranu, kdyby opravdu hrozila rozsáhlejší krize, jsou orgány pro řešení krize nadány relativně velkou pravomocí, kterou mohou v některých případech na základě svého uvážení (po konzultaci s ostatními příslušnými orgány) uplatnit.

¹²² Recitál č. 67 BRRD.

¹²³ Čl. 43 odst. 2 písm. d) BRRD.

5 Bankovní regulace v právu České republiky

Stejně tak, jak je regulace bankovníctví na úrovni Evropské unie ovlivňována činností v rámci BCBS, je regulace bankovníctví ovlivňována právními předpisy EU. To reflektuje hned ve svém úvodním ustanovení ZoB.¹²⁴ Jako je tomu v dalších odvětvích, je zřejmě i v bankovníctví jedním z hlavních motivů regulace volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu podle čl. 26 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie, ve znění Lisabonské smlouvy z roku 2009 (dále jen „SFEU“). SFEU přitom stanoví, že „liberalizace bankovních a pojišťovacích služeb, které jsou spojeny s pohybem kapitálu, se uskuteční v souladu s liberalizací pohybu kapitálu“. Z toho důvodu je významně omezena možnost samostatné národní regulace¹²⁵.

Základním kamenem regulace je ZoB, který se soustředí zejména na institucionální stránku regulace bankovníctví, některé další aspekty bankovníctví, včetně pravidel pro poskytování některých bankovních služeb, jsou však upraveny v dalších zákonech, například:

- zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, v platném znění (dále jen „**ZoČNB**“), který stanoví hlavní cíle regulace a v § 2 odst. 2 písm. b) určuje ČNB jako orgán dohledu nad bankami; funkce ČNB jsou však mnohem rozsáhlejší, jelikož ČNB na základě ZoČNB řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank, podílí se na fungování zúčtovacích systémů, vede účty bankám, atd.;
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále je „**OZ**“), který upravuje například pravidla pro smlouvy uzavírané se spotřebiteli (a v rámci nich smlouvy uzavírané distančním způsobem) a upravuje smlouvu o účtu jako samostatný smluvní typ;
- zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, v platném znění (dále jen „**Zákon o spotřebitelském úvěru**“),¹²⁶

¹²⁴ § 1 odst. 1 ZoB: „Tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropské unie, zároveň navazuje na přímo použitelný předpis Evropské unie...“

¹²⁵ PIHERA, Vlastimil, Aleš SMUTNÝ a Pavel SÝKORA. *Zákon o bankách - komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 4.

¹²⁶ Tento zákon má být zrušen novým zákonem o spotřebitelském úvěru, který je v současné době v legislativním procesu a je veden jako Sněmovní tisk č. 679 (<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=679>). Tento vládní

- zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, v platném znění;
- zákon č. 377/2005 Sb., o finančních konglomerátech, v platném znění; a
- zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, v platném znění (dále jen „**AML zákon**“).¹²⁷

Neméně jsou pro banky významné také vyhlášky, které vydává ČNB na základě zákonného zmocnění. V současné době je nejvýznamnější vyhláška č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, v platném znění (dále jen „**Obezřetnostní vyhláška**“).

Velmi podstatným je také Zákon o ozdravných postupech. O směrnici, kterou implementuje, bylo pojednáno v podkapitole 4.2.

5.1 Základní pojmy – banka, pobočka zahraniční banky z členského státu a pobočka banky z jiného než členského státu

5.1.1 Banka

ZoB charakterizuje banku jako (a) akciovou společnost se sídlem v České republice, (b) přijímající vklady od veřejnosti a (c) poskytující úvěry, která (d) má k výkonu těchto činností bankovní licenci.

Co se týče právní formy banky, nelze opomenout čl. 10 nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 o statutu evropské společnosti (SE), který staví evropskou akciovou společnost na stejnou úroveň jako akciové společnosti založené podle práva jednotlivých členských států.

návrh zákona transponuje směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení a o změně směrnic 2008/48/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010. Kromě transpozice této směrnice je hlavním cílem zákona zvýšení kredibility tuzemského trhu retailových úvěrových služeb a omezení nekalých praktik u nebankovních subjektů sjednávajících úvěry pro spotřebitele. Nový zákon uceleně pokrývá všechny typy spotřebitelských úvěrů – od klasických hotovostních úvěrů, přes kreditní karty, nákupy zboží na splátky až po hypotéky a jiné úvěry, kterých se dosud zákon o spotřebitelských úvěrech netýkal (tj. úvěry na bydlení a tzv. mikropůjčky). Zákon o úvěru pro spotřebitele by tak měl do budoucna představovat komplexní úpravu distribuce retailových úvěrových produktů.

¹²⁷ Ten bude v nejbližší době také poměrně významně změněn, vzhledem k přijetí tzv. Čtvrté AML směrnice a souvisejícího nařízení. Návrh zákona je momentálně v legislativním procesu a je veden jako Sněmovní tisk č. 752 (<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=752>).

Banky tedy mohou mít také formu evropské akciové společnosti. Nutno podotknout, že evropské právo zvláštní požadavky na formu bank nemá, nicméně lze dovodit, že se bude muset jednat alespoň o právnickou osobu (vzhledem k požadavku na „samostatný kapitál“ v čl. 12 odst. 1 CRD IV a požadavku na řízení alespoň dvěma osobami v čl. 13 odst. 1 CRD IV).

Přijímání vkladů ZoB definuje jako „svěřené peněžní prostředky, které představují závazek vůči vkladateli na jejich výplatu“. Klienti budou bankám své peněžní prostředky svěřovat zpravidla na základě smlouvy o účtu podle § 2662 a násl. OZ.¹²⁸ Další možností bude svěřování peněžních prostředků bance na základě smlouvy o jednorázovém vkladu podle § 2680 OZ, která zakládá závazek vkladatele poskytnout příjemci vkladu pevný jednorázový vklad v určité výši a naproti tomu závazek příjemce tento vklad přijmout, po zániku závazku jej vrátit a zaplatit vkladateli úrok. Vzhledem k tomu, že přijímat vklady lze v souladu s ZoB pouze na základně bankovní licence, budou se tyto dva smluvní typy vztahovat pouze na banky.¹²⁹ Z formulace ZoB nicméně vyplývá, že nebylo úmyslem omezit vklad na jeden nebo více smluvních typů, ale rozšířit pojem vklad na veškeré svěřené prostředky.

Zajímavá je problematika vlastnictví vkladu, kterou podle mého názoru přesně vystihuje JUDr. Eva Kabelková s doc. JUDr. Markétou Seluckou, Ph. D., když sice říkají, že právní úprava výslovně nestanoví, jestli poskytnutý vklad přechází nebo nepřechází do vlastnictví banky, nicméně z toho, že je úprava vkladu v ZoB veřejnoprávní je možné dovodit, že se peněžní prostředky stávají majetkem banky. To dovozují z toho, že v případě, že by vlastnictví nepřešlo, nemohla by banka disponovat s vkladem a tedy plnit svou další hlavní funkci – poskytování úvěrů. V závěru tedy dovozují, že „[p]oskytnutý vklad bude představovat pohledávku vkladatele a tomu odpovídající závazek příjemce vkladu vůči

¹²⁸ OZ upouští od oddělené úpravy smlouvy o běžném účtu a smlouvy o vkladovém účtu. K tomuto kroku důvodová zpráva k OZ uvádí, že velká část právní úpravy je oběma dříve rozlišovaným smluvním typům stejná a vyloučeny ani smlouvy, které v sobě kombinují prvky obou typů. (Důvodová zpráva k OZ (konsolidovaná verze) ze dne 3. 2. 2012 [online]. 2012 [cit. 2016-30-03]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovanaverze.pdf>)

¹²⁹ V případě smlouvy o jednorázovém vkladu pokud půjde o peněžní prostředky, neboť komentář pro tuto smlouvu připouští i jiné typy vkladů, na které by se již toto omezení nevztahovalo. (HULMÁK, Milan, a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*, 1. vydání, 2014, s. 1185 – 1227.)

vkladateli.¹³⁰ Tento argument by bylo možné doplnit také systematickým zařazením smluvních typů do OZ, konkrétně konstatováním, že v případě, že by zákonodárce měl zájem na tom, aby vlastnické právo ke svěřeným prostředkům (alespoň u těchto smluvních typů) nepřecházelo, byly by systematicky zařazeny ke smlouvám ohledně přenechání věci k užití jinému, schovacím smlouvám nebo smlouvám příkazního typu.

Druhou hlavní bankovní činností je poskytování úvěrů. Úvěrem se dle § 1 odst. 2 písm. b) ZoB v jakékoli formě dočasně poskytnuté peněžní prostředky. Úvěr je v OZ upraven v § 2395 a násl. jako závazek úvěrujícího poskytnout úvěrovanému na jeho požádání a v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky a úvěrovaná se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky. Úvěrem ve smyslu ZoB nicméně bude i zápůjčka ve smyslu § 2390 a násl. OZ.

Zatímco na přijímání vkladů platí tzv. bankovní monopol, poskytovat úvěry mohou i jiné subjekty než jsou banky. Omezení na poskytovatele spotřebitelských úvěrů se bude vztahovat jen na některé typy úvěrů, zejména spotřebitelské úvěry (omezení a pravidla podle Zákona o spotřebitelském úvěru a nutnost živnostenského oprávnění podle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon (dále jen „**ŽZ**“)). Podobné omezení se však nebude vztahovat na poskytování úvěrů mezi podnikateli, pokud půjde o příležitostné poskytování úvěrů. V opačném případě by taková činnost mohla být považována jako neoprávněné podnikání a mohla by být sankcionována podle ŽZ, případně až¹³¹ zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoník, v platném znění.

Vedle přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů může banka vykonávat také činnosti uvedené v § 1 odst. 3 ZoB. Tyto činnosti nicméně musí mít uvedené v licenci.

5.1.2 Pobočka zahraniční banky z členského státu

Pobočky zahraničních bank z členského státu¹³² mohou v souladu s § 1 odst. 6 písm. a) ZoB vykonávat činnosti na základě jednotné licence (někdy označováno jako evropský pas) podle § 5a ZoB. Postup podle § 5c až § 5m ZoB, kterým se zřizují pobočky zahraničních bank

¹³⁰ HULMÁK, Milan, a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*, 1. vydání, 2014, s. 1206 – 1208.

¹³¹ Při použití zásady subsidiarity trestní represe.

¹³² Členským státem se rozumí členský stát EU a EHP.

z členských států, se často nazývá pasportizací. Postup pasportizace je stanoven CRD IV a transponován do českého ZoB.

5.1.3 Pobočka zahraniční banky z jiného než členského státu

Banky z jiných než členských států (dále jen „**Zahraniční banky**“) mohou na území České republiky poskytovat bankovní služby, pouze pokud jim byla udělena licence podle § 5 ZoB. Zahraniční banky jsou povinny předložit současně se žádostí o licenci vyjádření orgánu bankovního dohledu země svého sídla zřídit pobočku v České republice a prohlášení tohoto orgánu, že nad pobočkou bude vykonávat dohled.

Podmínky pro udělení licence Zahraniční bance jsou velmi podobné jako podmínky pro udělení standardní licence¹³³.

Velmi důležitou skutečností je, skutečnost, že Zahraniční banka získá licenci v jednom členském státě, neznamená, že požívá výhod jednotné licence, tedy že by mohla poskytovat bankovní služby v dalších státech na základě pouhé pasportizace.¹³⁴

Zajímavá je otázka pouhé reprezentace Zahraniční banky podle § 39 ZoČNB, kterou popisuje komentář jako kancelář banky, která není určena k poskytování bankovních služeb na území České republiky, ale převážně k marketingovým a reprezentativním činnostem, a to zřejmě i vůči veřejnosti.¹³⁵ Stránky ČNB k této problematice uvádějí, že zastoupení Zahraniční banky „nepodniká ani neuzavírá obchody, ale pouze zprostředkovává styk mezi zastupovanou zahraniční bankou a českými orgány a institucemi, provádí bezúplatné poradenství a propagaci zastupované zahraniční banky“¹³⁶. Vždy zřejmě bude v konkrétním případě třeba posoudit, zdali došlo nebo nedošlo k naplnění definice podnikání podle § 420 OZ.¹³⁷

¹³³ Výklad ke standardním bankovním licencím viz níže.

¹³⁴ Stejně tomu tak je například v případě investičních společností a investičních fondů podnikajících na základě zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech.

¹³⁵ PIHERA, Vlastimil, Aleš SMUTNÝ a Pavel SÝKORA. *Zákon o bankách – komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 71.

¹³⁶ <https://www.cnb.cz/cs/obecne/slovník/z.html>, 30. 3. 2016

¹³⁷ Provozování činnosti (a) samostatně, (b) na vlastní účet a odpovědnost, (c) se záměrem činit tak soustavně, (d) za účelem dosažení zisku.

V současné době¹³⁸ je v České republice registrováno 14 zastoupení zahraničních bank, z toho 6 centrál bylo v Ruské federaci, po jedné na Ukrajině, na Slovensku¹³⁹, ve Vietnamu, ve Spojených státech amerických, v Rakousku, ve Francii a v Litvě.

5.2 Podmínky udělení a zániku licence

5.2.1 Podmínky udělení licence

Získání licence, jak již bylo zmíněno výše, je základním předpokladem pro vstup do odvětví. Licence zpravidla vymezuje oprávnění poskytovat základní bankovní služby a vymezuje rozsah dalších služeb,¹⁴⁰ které je banka oprávněna vykonávat. Jiné činnosti vykonávat nesmí, pokud se nejedná o činnosti vykonávané pro jiného, pokud souvisejí se zajištěním jejího provozu a provozu jí ovládaných entit.¹⁴¹ K rozhodování o žádosti o licenci je příslušná ČNB a v případě, že by banka měla být členem skupiny banky, obchodníka s cennými papíry nebo pojišťovny s povolením v jiném členském státě, vyžádá si ČNB stanovisko příslušného orgánu dohledu. Stanovisko má obsahovat zejména informace o kvalifikovaných akcionářích a členech statutárního orgánu, správní rady nebo členů dozorčí rady. Tyto informace posléze usnadní ČNB posouzení splnění podmínek i vzhledem k tomu, že takto dožádaný orgán dohledu bude zpravidla mít rozsáhlejší přístup k potřebným informacím, případně již tyto informace bude mít k dispozici.

V souladu s § 1 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění (dále jen „**Správní řád**“)¹⁴² se v případě, že ZoB nestanoví jinak, použijí ustanovení Správního řádu. Jedná se o správní řízení, které je zahájeno na návrh žadatele a na udělení bankovní licence neexistuje právní nárok. Zásadně by však mělo platit, že budou-li splněny základní podmínky, licence by měla být udělena. V souladu s § 40 odst. 3 ZoB má ČNB vydat do 6 měsíců ode dne zahájení řízení žádosti o udělení licence. Pokud žádost není úplná a ČNB si vyžádá její doplnění, tato lhůta se prodlužuje na 12 měsíců. O pravomocném rozhodnutí pak ČNB

¹³⁸ K 30. březnu 2016.

¹³⁹ Jedná se o společnost Privatbanka, a.s., její centrála je vlastněna jediným akcionářem, kyperskou Penta Investments Limited.

¹⁴⁰ Viz § 1 odst. 3 ZoB.

¹⁴¹ § 1 odst. 4 ZoB.

¹⁴² To samé stanoví i § 41 odst. 2 ZoB.

informuje Ministerstvo financí. Náležitosti žádosti upravuje vyhláška ČNB č. 233/2009 Sb., o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob, v platném znění (dále jen „**Vyhláška o žádostech**“). Vyhláška o žádostech také obsahuje předepsané formuláře ohledně osoby, pro níž se o licenci žádá, jejich vedoucích osob a jejich kvalifikovaných akcionářích.

Požadavky, které jsou podmínkou pro udělení bankovní licence, vyjmenovává § 4 odst. 5 ZoB s tím, že § 4 odst. 1 ZoB stanoví základní požadavek na výši základního kapitálu – minimálně 500.000.000 Kč – který musí být tvořen peněžitými vklady. Z toho vyplývá, že nad částku 500.000.000 Kč již mohou tvořit základní kapitál banky i vklady nepeněžité.

Základní kapitál je nastaven na 500.000.000 Kč i přesto, že CRD IV stanoví v čl. 12 odst. 1 minimální požadavek na základní kapitál pouze ve výši 5.000.000 Euro. ZoB tak stanoví požadavek na základní kapitál více než 3,5x vyšší. Je pravděpodobné, že tento požadavek (zavedený do ZoB zákonem č. 126/2002 Sb.) souvisí s důrazem, který zákonodárce na základní kapitál coby prostředek ochrany věřitelů v případě úpadku korporace kladl až do přijetí zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích, v platném znění (dále jen „**Zákon o obchodních korporacích**“)).¹⁴³ Lze se totožnit s názorem prezentovaným v komentáři k ZoB, že je „nutné si uvědomit, že toto číslo¹⁴⁴ není ničím jiným než pouhou „fotografií“ jisté části majetku společnosti v okamžiku jejího vzniku: po velmi krátkou dobu může být relevantním obrazem hospodářské situace společnosti, nicméně okamžitě poté, co společnost uzavře první obchod, jeho relevance klesá.“¹⁴⁵ Zároveň připojuje názor, že „[p]ožadavek na minimální základní kapitál ve výši půl miliardy Kč má především funkci bariéry vstupu do odvětví tak, aby v České republice nemohlo vznikat větší množství malých bank, které je obtížné dohlížet a které by vystavily rizikům vkladatele a případně i finanční stabilitu České republiky.“¹⁴⁶

¹⁴³ (Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích (konsolidovaná verze) [online]. 2012 [cit. 2016-30-03]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>)

¹⁴⁴ Pozn. autora: Výše základního kapitálu zapisovaná do obchodního rejstříku.

¹⁴⁵ PIHERA, Vlastimil, Aleš SMUTNÝ a Pavel SÝKORA. *Zákon o bankách – komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 52.

¹⁴⁶ *Ibid*, s. 53.

V § 4 odst. 5 písm. a) ZoB stanoví požadavek na průhlednost a nezávadnost původu základního kapitálu. Za základní způsob doložení původu prostředků považuje ČNB daňové přiznání, přičemž délka období, za které se předkládá, je závislá na výši posuzovaných finančních prostředků. ČNB ve své odpovědi na kvalifikovaný dotaz¹⁴⁷ uvádí několik dalších možností, jak prokázat původ kapitálu, přičemž pro účely řízení o udělení bankovní licence bude zřejmě nejčastěji použita účetní závěrka budoucích akcionářů (nebo banky jako takové, pokud existuje) nebo úvěrová smlouva. Nejsou však vyloučeny ani další způsoby prokázání původu kapitálu. Pod pojmem průhledný a nezávadný původ finančních zdrojů lze především rozumět to, že musí být zřejmé, odkud finanční prostředky pocházejí, a nesmí existovat podezření, že pocházejí z trestné činnosti.¹⁴⁸ Základní kapitál musí být splacený v plné výši (§ 4 odst. 5 písm. b) ZoB).

Další podmínky pro udělení licence:

- **Posuzování osob s kvalifikovanou účastí a úzké propojení:** Tento požadavek úzce souvisí s prokazováním původu kapitálu. Přesto, že je banka samostatnou akciovou společností, je, i vzhledem k tomu, že jde o regulovaný subjekt, žádoucí (a) aby ČNB měla přehled o akcionářské struktuře banky a zároveň (b) aby bylo ČNB případně umožněno zabránit, aby se na řízení banky podílely osoby spojené s organizovaným zločinem nebo aby byly v rámci banky investovány prostředky získané trestnou činností. Kvalifikovanou účastí se podle § 17a odst. 4 ZoB odkazem na čl. 4 odst. 1 bod 36 CRR rozumí přímá nebo nepřímá kapitálová investice do banky, která představuje 10 % či více kapitálu nebo hlasovacích práv nebo která dává možnost podstatně ovlivňovat řízení banky.

Úzkým propojením se pak podle čl. 4 odst. 1 bod 38 CRR rozumí stav, kdy jsou dvě nebo více fyzických nebo právnických osob propojeny (a) účastí ve formě vlastnictví, přímého nebo kontrolou, nejméně 20 % hlasovacích práv nebo kapitálu, (b) kontrolou, nebo (c) trvalou vazbou obou nebo všech těchto osob k jedné a téže třetí osobě vztahem kontroly.

¹⁴⁷ ČNB, *Doklady k prokázání původu prostředků vkládaných do základního kapitálu nebo použitých k nabytí podílu na společnosti*, [online]. 2013 [cit. 2016-30-03]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/faq/doklady_k_prokazani_puvodu_kapitalu.pdf

¹⁴⁸ PIHERA, Vlastimil, Aleš SMUTNÝ a Pavel SÝKORA. *Zákon o bankách – komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 55.

ČNB v rámci řízení o udělení licence posuzuje způsobilost osob s kvalifikovanou účastí na bance k výkonu práv akcionáře a průhlednost skupiny s úzkým propojením. Případné úzké propojení nesmí bránit výkonu bankovního dohledu a zároveň ve státě, na jehož území tato je skupina úzce propojena, nejsou právní ani faktické zábrany k výkonu bankovního dohledu.

- **Požadavek důvěryhodnosti, odborné způsobilosti a zkušenosti členů statutárního orgánu banky:** Až do novely zákonem č. 135/2014 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením přístupu k činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry a dohledu nad nimi, v platném znění (dále jen „**Zákon implementující CRD IV/CRR**“), hovořil ZoB o tzv. vedoucích pracovnících banky, kterými se rozuměli pracovníci, kteří měli v bance výkonnou řídicí funkci, s níž byla spojena pravomoc a odpovědnost vymezená stanovami. Nezáleželo na tom, zdali šlo o pracovníky vykonávající svou funkci na základě pracovní smlouvy, smlouvy o výkonu funkce (při respektování nemožnosti souběhu funkcí) nebo například mandátní smlouvy.¹⁴⁹

Ke změně formulace došlo v důsledku transpozice čl. 13 CRD IV, který specifikuje požadavky na vedoucí orgán (angl. *management body*). Tento orgán je definován jako orgán (orgány) instituce určený v souladu s vnitrostátními právními předpisy, který je oprávněn stanovovat strategii, cíle a celkové směřování instituce a který kontroluje a sleduje rozhodování osob ve vedení instituce. V ČR tato působnost spadá do pravomoci představenstva a dozorčí rady (v dualistickém systému) nebo správní rady (v monistickém systému). V § 8 ZoB jsou pak definovány některé další požadavky na statutární orgán. Zákon zároveň zakotvuje povinné členství statutárního ředitele ve správní radě banky. Tento požadavek je konzistentní s požadavkem směrnice CRD IV na povinné členství alespoň dvou osob, které skutečně řídí banku ve správní radě nebo představenstvu společnosti ve spojení se zákonnou odpovědností statutárního ředitele za obchodní vedení společnosti (§ 463 odst. 4 Zákona o obchodních korporacích) a přednostním posuzováním postavení statutárního ředitele obdobně jako představenstva (§ 463 odst. 3 Zákona o obchodních korporacích). Vzhledem k tomu, že statutární

¹⁴⁹ ČNB, *Vedoucí zaměstnanec banky*, [online]. 2013 [cit. 2016-30-03]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/faq/vedouci_zamestnanec_banky.pdf

ředitel je vždy zároveň členem správní rady, statutárního ředitele volí valná hromada podle § 421 odst. 2 písm. f) Zákona o obchodních korporacích.¹⁵⁰

Vyhláška o žádostech stanoví způsob prokazování některých skutečností o statutárním orgánu.

- **Technické a organizační předpoklady pro výkon navrhovaných činností banky, funkční řídicí a kontrolní systém a obchodní plán vycházející z navrhované strategie činnosti banky:** Technickými předpoklady se rozumí zejména odpovídající výpočetní systém, informační systém, účetní systém a statisticko-evidenční systémy. Organizačními předpoklady pak předpokládáný počet zaměstnanců, kteří budou zabezpečovat plánované činnosti banky.¹⁵¹

Obchodní plán je skutečně zamýšlený plán na první 3 účetní období činnosti podložený reálnými ekonomickými propočty v rozsahu údajů účetní závěrky spolu s komentářem k jednotlivým položkám plánu, který vždy obsahuje základní východiska, na nichž je plán postaven, a popis způsobu zajištění jednotlivých činností.¹⁵² ZoB nepředpokládá přezkum navrhované strategie a její reálnosti, tato strategie se nepředkládá ani podle Vyhlášky o žádostech¹⁵³. Z obchodního plánu by měly vyplývat plánované činnosti banky, kterým by pak mělo být přizpůsobeno technické a organizační zabezpečení.

- **Sídlo banky:** Sídlo banky musí být na území České republiky.

5.2.2 Podmínky zániku licence

Podmínky zániku uvádí § 7a odst. 1 ZoB a jsou následující¹⁵⁴:

¹⁵⁰ *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením přístupu k činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry a dohledu nad nimi.* [online]. 2014 [cit. 2016-30-03]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=91528>

¹⁵¹ § 5 písm. h) Vyhlášky o žádostech.

¹⁵² § 2 písm. e) Vyhlášky o žádostech.

¹⁵³ PIHERA, Vlastimil, Aleš SMUTNÝ a Pavel SÝKORA. *Zákon o bankách – komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 66.

¹⁵⁴ Kromě případu odnětí bankovní licence se jedná o případy zániku licence ze zákona, a tedy není třeba zvláštní správní rozhodnutí. Vzhledem k této skutečnosti zároveň nejsou přípustné opravné prostředky.

- **odnětí bankovní licence** (výklad viz podkapitola 5.2.3 níže),
- **zrušení banky, pokud se ruší s likvidací** – a to jak dobrovolně, tedy na základě rozhodnutí valné hromady (podléhá předchozímu souhlasu ČNB), tak na základě rozhodnutí soudu z některého z důvodů v § 93 Zákona o obchodních korporacích,
- **rozhodnutím valné hromady, podle kterého dosavadní banka nebude dále vykonávat činnosti, ke které je třeba licence** – jedná se o rozhodnutí valné hromady o změně předmětu podnikání společnosti; dle komentáře¹⁵⁵ však půjde pouze o případy, pokud předmět podnikání společnosti bude s bankovní licencí neslučitelný (rozhodnutí o změně předmětu podnikání je zároveň podmíněno předchozím souhlasem ČNB podle § 16 odst. 1 ZoB),
- **výmaz banky z obchodního rejstříku, pokud zaniká bez likvidace** – tento důvod směřuje na přeměny bank, zejména pak akvizice a souvisí se skutečností, že veřejnoprávní licence a povolení zpravidla nepřecházejí na nástupnické subjekty,
- **rozhodnutím o zákazu činnosti banky na území České republiky podle jiného právního předpisu** – podle zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, v platném znění.

5.2.3 Odnětí licence

Odnětí licence je opatřením ČNB, které má ze všech opatření¹⁵⁶ zdaleka největší dopad na činnost banky. I proto by mělo být využíváno výjimečně a zejména proporcionálně k dalším opatřením nebo pokutám.

Odnětí licence je upraveno v § 34 a 35 ZoB a jsou stanoveny situace, kdy je ČNB povinna licence odejmout (§ 34 odst. 1 a 3 ZoB) a kdy licenci odejmout může (§ 34 odst. 2 ZoB).

Podle § 34 odst. 1 ZoB ČNB licenci odejme v případě, přetrvávání závažných nedostatků v činnosti banky nebo pobočky banky z jiného než členského státu, anebo při

¹⁵⁵ Ibid, s. 70.

¹⁵⁶ Opatření k nápravě uvedená v § 26 ZoB a ukládání pokut za správní delikty spadají pod problematiku dohledu nad bankovním sektorem, tedy se jim tato práce nevěnuje, stejně tak jako samotné organizaci a výkonu dohledu.

úpadku banky nebo pobočky banky z jiného než členského státu. Před přijetím Zákona implementujícího CRD IV/CRR § 26 odst. 3 ZoB široce vypočítával, co se rozumí nedostatkem v činnosti banky. Nově bude nedostatkem v činnosti porušení nebo nedodržení povinnosti stanovené: (a) ZoB, (b) zákonem provádějícím ZoB, (c) opatřením obecné povahy vydaným podle ZoB, (d) zákonem upravujícím stavební spoření, (e) nařízením CRR, (f) rozhodnutím Evropské komise.¹⁵⁷

ČNB odejme licenci i v případě úpadku banky nebo Zahraniční banky. Insolvenční návrh je v souladu s § 368 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, v platném znění (dále jen „**Insolvenční zákon**“) oprávněna podat jen ČNB coby orgán dohledu. Na evropské úrovni je úpadek bank upraven směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES o reorganizaci a likvidaci úvěrových institucí. Směrnice se vztahuje na veškerá řízení vedená správními či soudními úřady členských států, která mají za cíl finančně sanovat banku (angl. *reorganisational measures*) či distribuovat její majetek a ukončit její činnost (angl. *winding-up procedure*), pokud taková řízení znamenají zásah do práv třetích osob.

Posuzování závažnosti nedostatku v činnosti bude v kompetenci ČNB. Při posuzování zda odejmout či neodejmout licenci se nebude posuzovat pouze dopad na provoz dané banky, ale také zájem jejích klientů a případný dopad na bankovní (nebo finanční trh). Pro posouzení závažnosti nedostatků je možné použít rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 9/2008 ze dne 20. dubna 2010, tedy že závažnost správního deliktu se bude posuzovat zejména podle způsobu jeho spáchání, jeho následků a okolností, za kterých byl spáchán za současného zohlednění majetkových poměrů pachatele. Postih má současně být dostatečně přísný, aby naplnil účel individuální a generální prevence.

ČNB dále v souladu s § 34 odst. 3 ZoB odejme licenci v případě, že zjistí, že celkový kapitálový poměr banky na individuálním základě je menší než jedna třetina celkového kapitálového poměru podle čl. 92 odst. 1 písm. c) CRR. V tomto případě licence odňata být nemusí v případě, že bylo uplatněno opatření k řešení krize podle Zákona o ozdravných postupech. ČNB odejme licenci, jestliže zjistí, že kapitálový poměr pobočky banky z jiného než členského státu je menší než jedna třetina kapitálového poměru podle § 12a odst. 1 ZoB.

ČNB zároveň může odejmout licenci v případech stanovených § 34 odst. 2 ZoB.

¹⁵⁷ § 26 odst. 1 ZoB.

V minulosti ČNB odňala licenci ve dvou případech. V prvním případě se jednalo o odnětí povolení působit jako banka¹⁵⁸ společnosti Plzeňská banka, a.s. V druhém případě ČNB odňala licenci Union bance, a.s., a to rozhodnutím České národní banky o odnětí bankovní licence ze dne 18. března 2003 č.j. 2003/1065/520 (dále jen „**Rozhodnutí**“). Licence byla odňata z důvodu přetrvávání závažného nedostatku. Jako závažný nedostatek v činnosti banky se v Rozhodnutí uvádí to, že banka neudržovala trvale svou platební schopnost v české měně i cizích měnách na individuálním základě, přičemž tento nedostatek vznikl souhrnem a kombinací řady skutečností. Mezi nejvýznamnější skutečnosti přitom dle Rozhodnutí patřila ztráta kontroly nad vývojem vkladů, což bylo doloženo dlouhodobě špatným trendem vývoje vkladů a zejména jeho zrychlením v únoru 2003 a dále setrvalým poklesem aktiv, jejichž zlikvidněním by banka mohla dostát svým závazkům vůči klientům. Union banka podala rozklad, nicméně ČNB své rozhodnutí potvrdila.

V souladu s § 35 odst. 1 ZoB se rozhodnutí o odnětí licence zveřejňuje v Obchodním věstníku, aby byla zajištěna dostatečná publicita. V případě, že se jedná o Zahraniční banku, informuje ČNB zároveň o tomto rozhodnutí domovský orgán dohledu.

Rozhodnutí se doručuje statutárnímu orgánu banky a současně se informují orgány dohledu zemí, kde má banka pobočky.

Následkem odnětí licence je to, že ode dne právní moci rozhodnutí o odnětí licence nesmí banka přijímat vklady a poskytovat úvěry a provozovat další činnosti, s výjimkou těch, které jsou nezbytné k vypořádání jejich pohledávek a závazků.

5.3 Pravidla činnosti bank

Některé z pravidel činnosti bank byla již diskutována v rámci textu o Prvním pilíři Basel III. Pravidla činnosti bank jsou z jistě části obsažena již v ZoB, jejich větší a podrobnější část je však obsažena v Obezřetnostní vyhlášce.

Jako základní oblasti bankovní regulace bývají uváděny následující:

- správa a řízení bank,
- kapitálová přiměřenost,
- úvěrová angažovanost,

¹⁵⁸ Staré označení pro bankovní licenci.

- pravidla likvidity,
- povinné sdělování informací, a
- další pravidla obezřetného chování.

5.3.1 Správa a řízení bank

Předpoklady řádné správy a řízení banky upravují § 8 – 51 Obezřetnostní vyhlášky. Banky mají povinnost zavést a udržovat řídicí a kontrolní systém tak, aby pokrýval veškeré její činnosti a zároveň byl jako celek přiměřený v jednotlivých součástech, povaze, rozsahu a složitosti činnosti banky, jejímu konkrétnímu modelu podnikání a souvisejícím rizikům a dalším relevantním faktorům. Banky jsou zároveň povinny přihlížet k vývoji prostředí bankovního sektoru. Zároveň je stanovena povinnost pravidelně prověřovat, zdali jsou vnitřní předpisy stále aktuální a v souladu s požadavky právních předpisů.

Požadavky na řídicí a kontrolní systém musí být promítnuty do jednotlivých předpisů povinné osoby a konsolidačního celku.¹⁵⁹ Banky působící v ČR tak vzhledem ke struktuře tuzemského bankovního sektoru budou spíše závislé na předpisech na úrovni skupiny, které přizpůsobí tuzemským specifikům. Vzhledem ke snaze o větší ochranu spotřebitelů je výslovně stanoveno, že vyřizování reklamací musí být vždy součástí vnitřních předpisů.¹⁶⁰ Stejně tak musí být součástí vnitřních předpisů oznamování porušení právních předpisů (angl. *whistleblowing*). Dle ČNB¹⁶¹ *whistleblowing* stále více uznávaný nástroj pro prevenci a odhalování protiprávního jednání, včetně korupce a podvodů, jehož smyslem obecně je přispívat k včasnému odhalování a zabránění negativním důsledkům tohoto jednání.

V rámci ustanovení o správě a řízení je velká pozornost věnována činnosti a fungování orgánů banky (angl. *corporate governance*). Konkrétně se jedná o dozorčí orgán,¹⁶² kterému jsou stanoveny povinnosti zejména v oblasti kontroly strategického řízení a kontroly řízení rizik.

¹⁵⁹ § 10 odst. 1 Obezřetnostní vyhlášky.

¹⁶⁰ § 10 odst. 6 písm. a) Obezřetnostní vyhlášky.

¹⁶¹ https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/whistleblowing.html, 31. 3. 2016.

¹⁶² Tedy zpravidla dozorčí rada nebo správní rada (při výkonu kontrolní funkce).

Řídicímu orgánu, tedy představenstvu nebo správní radě (při výkonu řídicí funkce) jsou znovu uloženy zejména povinnosti týkající se strategického vedení a operativního řízení, manažerské kontroly a organizačního zabezpečení výkonu činnosti banky. Na podporu výkonu svých činností může řídicí orgán případně zřizovat výkonné výbory a delegovat na ně některé ze svých činností, například při posuzování a schvalování nových produktů. Konečná odpovědnost řídicího orgánu tím však není dotčena.

Zvláštní prostor je v Obezřetnostní vyhlášce věnován požadavkům na řízení rizik, které je členěno na obecné požadavky na systém a procesy řízení rizik (§ 27 až 33 Obezřetnostní vyhlášky) a požadavky na řízení konkrétních rizik souvisejících s činností bank (§ 34 až 45).

Obezřetnostní vyhláška také stanoví povinnost zavést a udržovat systém vnitřní kontroly. Její odůvodnění uvádí, že obecně platné požadavky na systém vnitřní kontroly vymezují kontrolní činnost jako součást běžné a zpravidla každodenní činnosti banky, které zahrnuje kontrolu nadřízených pracovníků nad jejich podřízenými (kontrola po linii řízení), kontrolní mechanismy pro jednotlivé procesy a fyzickou kontrolu, kdy se má banka zaměřit zejména na omezení přístupu k hmotnému majetku a na jeho pravidelné inventury.¹⁶³ Podobné požadavky jsou kladeny na funkci compliance a funkci vnitřního auditu.

5.3.2 Pravidla kapitálové přiměřenosti (poboček zahraničních bank z jiných než členských států)

Vzhledem k tomu, že pravidla ohledně kapitálové přiměřenosti jsou pro české banky a pobočky bank z členských států EU stanovena v přímo použitelném CRR, věnuje se ZoB a Obezřetnostní vyhláška pouze požadavkům na kapitálovou vybavenost Zahraničních bank. Vzhledem ke skutečnosti, že Zahraniční banky nemají podle českého práva právní subjektivitu a neemitují tak akcie, vyžaduje ZoB, aby jim pro účely udělení licence poskytla zahraniční banka zdroje alespoň ve výši odpovídající požadavku na minimální kapitál tuzemské banky, který musí splňovat kvalitativní požadavky stanovené CRR. Aby se tyto

¹⁶³ ČNB. *Odůvodnění vyhlášky č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.* [online], s. 12. 2014 [cit. 2016-30-03]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vyhlasky/vyhlaska_163_2014_oduvodneni.pdf

prostředky přiblížily povaze základního kapitálu (a mohly tak potenciálně plnit jeho funkci ochrany vkladatelů), musí být zachyceny v rozvaze banky.¹⁶⁴

Zahranční banky mohou požádat ČNB o souhlas s používáním některého z interních přístupů pro výpočet kapitálového požadavku (nebo jeho změnu).

5.3.3 Kapitálové rezervy

Proticyklická kapitálová rezerva je upravena v § 12o ZoB a § 63 Obezřetnostní vyhlášky a je jedním z nástrojů, které má ČNB k dispozici ke zmírnění růstu úvěrové emise a vytvoření tlaku na banky, aby vytvářely tlak v situacích, kdy začne být bankovní sektor náhle ohrožován ztrátami. Bankám je uložena povinnost udržovat nad minimální požadavky na kapitál proticyklickou kapitálovou rezervu, která je specifická pro každou jednotlivou banku a její sazbu vypočítá banka jako vážený průměr sazeb proticyklických kapitálových rezerv, které se uplatňují ve státech, kde má banka umístěné relevantní úvěrové expozice.

Sazbu pro ČR vypočítá ČNB, která má při svých rozhodnutích přihlídnout k doporučením Evropské rady pro systémová rizika a může se pohybovat v rozpětí 0 % až 2,5 % z celkového objemu rizikové expozice¹⁶⁵, přičemž v odůvodněných případech (zejména při nadměrném růstu systémového rizika) může být vyšší.¹⁶⁶ Banky mají v souladu s § 12o odst. 6 při prvním stanovení této sazby nebo při jejím výšení 1 rok na to, aby svůj kapitál přizpůsobily novému požadavku. Ve výjimečných případech může být tato lhůta kratší.

Bezpečnostní kapitálová rezerva ukládá bankám povinnost udržovat rezervu odpovídající hodnotě 2,5 % z celkového objemu rizikové expozice nad minimální požadavky na kapitál. Dle důvodové zprávy k Zákonu implementujícímu CRD IV/CRR¹⁶⁷ většina českých bank disponuje dostatečným kapitálovým vybavením k plnění této bezpečnostní kapitálové rezervy, která by tak pro ně neměla představovat riziko pro jejich fungování, schopnost poskytovat úvěry a další služby. Zároveň uvádí, že „vysoká úroveň kapitálové

¹⁶⁴ Ibid, s. 21.

¹⁶⁵ Objem aktiv a podrozvahových položek upravený s ohledem na s nimi spojené riziko.

¹⁶⁶ *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením přístupu k činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry a dohledu nad nimi.* [online], s. 225. 2014 [cit. 2016-30-03]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=91528>

¹⁶⁷ Ibid, s. 226.

vybavenosti institucí v ČR představuje zásadní příspěvek k odolnosti českého bankovního sektoru vůči rizikům, která s sebou přináší finanční a dluhová krize v zahraničí a nepříznivý vývoj v reálné ekonomice“ a „[j]e proto žádoucí, aby kapitálový poměr institucí včetně kapitálových rezerv byl co nejdříve nastaven na maximální úroveň, kterou směrnice CRDIV umožňuje, tzn. okamžitým využitím plné výše bezpečnostní kapitálové rezervy.“

Záměr ČNB co nejvíce ochránit bankovní sektor je jistě vítaná, je ovšem otázkou, zdali by v případě krize bezpečnostní kapitálová rezerva poskytla dostatečnou ochranu. Bezesporu s sebou pro banky nese dodatečné náklady.

Ustanovení o **kapitálové rezervě ke krytí systémového rizika** opravňují ČNB stanovit pro celý finanční sektor nebo jeho část další kapitálovou rezervu, která může být aplikována na expozice v ČR, jiném členském státě nebo v jiném než členském státě. Její minimální výše činí 1 % a navýšena může být vždy o násobek 0,5 %.

Kapitálová rezerva pro systémově významné instituce v České republice připadá v úvahu jen pro jiné systémově významné instituce, neboť globálně významné instituce jsou pouze evropské ovládající instituce. ČNB může vyžadovat po institucích, které budou identifikovány jako jiné systémově významné instituce, průběžné udržování kapitálové rezervy až do výše 2 % z celkového objemu rizikové expozice. Výše sazby zohledňuje systémovou významnost dané instituce a nesmí mít negativní dopad na evropský finanční systém jako celek nebo jeho části a na fungování vnitřního trhu EU. Jak bylo uvedeno výše,¹⁶⁸ ČNB v současné době této možnosti využívá pro některé významné banky.

5.3.4 Úvěrová angažovanost

Cílem pravidel, kterými je stanovena úvěrová angažovanost banky (vůči klientovi či vůči ekonomicky spjaté skupině osob), je minimalizace ztráty, kterou by banka utrpěla v případě selhání dlužníka nebo skupiny dlužníků.¹⁶⁹ Bankám je tak uloženo, aby diverzifikovaly své portfolio. Základní pravidla angažovanosti jsou pro Zahraniční banku stanovena v § 13 ZoB. Pro tuzemské banky a pobočky bank z členských států jsou pak

¹⁶⁸ Viz poznámka pod čarou č. 84.

¹⁶⁹ PIHERA, Vlastimil, Aleš SMUTNÝ a Pavel SÝKORA. *Zákon o bankách – komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 155.

pravidla angažovanosti stanovená v přímo použitelném CRR. Pravidla pro Zahraniční banky jsou v Obezřetnostní vyhlášce stanovená obdobně jako v CRR.

5.3.5 Pravidla likvidity

Pro tuzemské banky a banky z členských států EU jsou závazná pravidla týkající se likvidity stanovená v čl. 411 až 414 CRR. Standardy jsou v Obezřetnostní vyhlášce nicméně opět stanoveny totožně jako v CRR, odkazem na příslušná ustanovení.

5.3.6 Povinné sdělování informací

Povinné sdělování informací¹⁷⁰, upravené v § 11a (pro Zahraniční banky) a § 11b (pro tuzemské banky) ZoB a dále rozpracované v části páté Obezřetnostní vyhlášky, má přispět k větší transparentnosti. Je rozšířen rozsah uveřejňovaných informací a charakter těchto informací má, v souladu s Basel III, zvýšit transparentnost trhu a prohloubit tržní disciplínu a tím umožnit účastníkům trhu získat lepší přehled o tržní situaci.

Informace se v souladu s § 99 Obezřetnostní vyhlášky uveřejňují v českém jazyce na internetových stránkách banky v sekci nazvané „Povinně uveřejňované informace“. Konkrétní náležitosti uveřejňování jsou stanoveny v přílohách k Obezřetnostní vyhlášce.

5.4 Další vybrané aspekty bankovní regulace v České republice

Jak bylo naznačeno výše v kapitole 5, je bankovníctví regulováno mnoha dalšími zákony a s jeho regulací se pojí mnohá specifika. Níže uvádím některé vybrané aspekty bankovní regulace.

5.4.1 Registry dlužníků

Banky jsou v souladu s § 38 odst. 1 ZoB vázány bankovním tajemstvím, které se vztahuje na všechny bankovní obchody, peněžní služby bank, včetně stavů na účtech a stavů depozit. Zároveň však § 38a odst. 1 ZoB umožňuje¹⁷¹, aby se banky informovaly o údajích

¹⁷⁰ Součást Třetího pilíře Basel III.

¹⁷¹ Jedná se o jeden z průlomů do bankovního tajemství. Tím dalším je (§ 38b ZoB) oprávnění banky poskytovat údaje o svých klientech, je-li to potřebné pro účely dohledu na konsolidovaném základě nebo doplňkového dohledu a pro účely plnění pravidel obezřetného podnikání.

vypovídajících o bonitě a důvěryhodnosti jejich klientů, a to i prostřednictvím právnické osoby, která není bankou (tzv. bankovní registry). Toto je zákonný podklad pro vznik tzv. bankovních registrů. Jedná se tak o zvláštní zákonné zmocnění ke zpracování osobních údajů, které je speciální k ustanovením zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých dalších zákonů, v platném znění (dále jen „ZOOÚ“).

V České republice funguje Centrální registr úvěrů (dále jen „CRÚ“), jehož provozovatelem a garantem je ČNB. Účastníkem CRÚ jsou všechny banky a pobočky zahraničních bank, působící na území České republiky a další osoby, stanoví-li tak zvláštní zákon. Povinností účastníka CRÚ je provádění pravidelné měsíční aktualizace databáze CRÚ. Přístup k informacím je umožněn jednotlivým účastníkům a České národní bance v rozsahu potřebném pro zajištění provozu CRÚ.¹⁷²

Bankovním registrem je pak také Bankovní registr klientských informací, který provozuje společnost CBCB – Czech Banking Credit Bureau, a.s., právnická osoba vlastněná pěti bankami.¹⁷³

Zákonné zmocnění však donedávna neexistovalo pro tzv. nebankovní registry. Nicméně i s nimi bylo počítáno úrovni EU, zejména pak v dokument Working Party 29 *Working Document on Blacklists*,¹⁷⁴ ale také přímo v sekundárním právu EU, konkrétně ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS. Soudní dvůr se ve svém rozsudku ze 27. března 2014 ve věci *Le Crédit Lyonnais SA proti Fesihu Kalhanovi* (C-565/12) zabýval otázkou databází dlužníků nepřímou. Řešil předběžnou otázku, zdali skutečnost, že věřitel neposoudí úvěruschopnost dlužníka vyhledáním v příslušné databázi, vede k zániku nároku na smluvní úroky. V rámci posouzení SDEU řekl, že z článku 8 směrnice 2008/48/ES vyplývá, že „věřitel je povinen posoudit úvěruschopnost spotřebitele, přičemž tato povinnost může popřípadě zahrnovat povinnost vyhledávání v příslušných databázích“. Uvedl také, že daná povinnost je stanovena, aby se věřitelé nepouštěli do nezodpovědného půjčování ani neposkytovali úvěry bez předchozího posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s tím, že členské státy mají nad tímto

¹⁷² https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/centralni_registr_uveru/index.html?cnb_css=true, 31. 3. 2016.

¹⁷³ Dle zápisu z valné hromady společnosti (z ledna 2015) jsou jejími akcionáři následující banky: Česká spořitelna, ČSOB, GE Money Bank, UniCredit a Komerční banka.

¹⁷⁴ http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2002/wp65_en.pdf, 31. 3. 2016

vykonávat nezbytný dohled. Hlavním cílem je pak ochrana spotřebitele před nezodpovědným uzavíráním úvěrových smluv, které překračují jejich finanční možnosti a mohou vést k jejich platební neschopnosti.

V rámci českého práva však nefungovaly nebankovní registry na základě žádného zákonného zmocnění, a tedy se jednalo o zpracování osobních údajů ve smyslu ZOOÚ. Proto bylo možné zpracovávat osobní údaje klientů pouze s jejich souhlasem (§ 5 odst. 2 ZOOÚ), který však, jak plyne z názoru ÚOOÚ, který se opakovaně (ve svých stanoviscích č. 2/2008 a zejména podrobně ve stanovisku č. 2/2011) vyjádřil ve prospěch neomezeného práva subjektu údajů na odvolání souhlasu, bylo v případě, že došlo k odvolání souhlasu, třeba osobní údaje klienta vymazat. To pochopitelně pro činnost nebankovních registrů znamenalo problematickou situaci, jelikož vypovídající hodnota údajů o klientech, pokud mají možnost svůj souhlas se zpracováním osobních údajů odvolat, klesá.

V rámci projednávání novely Zákona o ochraně spotřebitele tak byla pozměňovacím návrhem do této novely přidána ustanovení právně zakotvující činnost nebankovních registrů. Novela byla schválena jako zákon č. 378/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Nebankovní registry tak nyní disponují stejným zákonným zmocněním jako registry bankovní, a to na základě § 20z a § 20za Zákona o ochraně spotřebitele, které přesně vymezují fungování těchto registrů.

O klientech tak banky, které se registru účastní, mohou získat jejich identifikační údaje, údaje o jejich finančních závazcích a informaci o časovém určení období, ke kterému se údaje vztahují. Údaje lze požadovat jen v přímé souvislosti s rozhodováním o poskytnutí služby nebo prodeje výrobku nebo v souvislosti s existující smlouvou, to vše jen za účelem předcházení podvodného jednání a schopnosti a ochoty spotřebitele plnit smluvní závazky.

5.4.2 Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Banky jsou pro účely AML zákona v souladu s § 2 odst. 1 písm. a) bod 1 tohoto zákona povinnými osobami, z čehož pro ně vyplývají některé další povinnosti.

V rámci snahy o praní špinavých peněz hrají banky podstatnou roli, vzhledem k jejich účasti na částech procesu praní špinavých peněz:

- umístění (angl. *placement*) – nelegálně získané prostředky jsou umístěny do oběhu, nejčastěji prostřednictvím jejich uložení na bankovní účet;
- zametání stop (angl. *layering*) – v rámci této fáze se zakrývá původ nelegálně získaných prostředků prostřednictvím transakcí mezi účtu, nákupy a prodeji nemovitostí, cenných papírů a podobně¹⁷⁵;
- navrácení (angl. *integration*) – převedení zisků z nelegální činnosti zpět původnímu majiteli.¹⁷⁶

První povinností je identifikace klienta podle § 7 AML zákona. Banka musí klienta identifikovat, pokud je účastníkem obchodu, který převyšuje částku 1.000 Euro. Dále je stanovena povinnost identifikovat klienta vždy v případech uvedených v § 7 odst. 2 AML zákona, tedy například v případě, že se jedná o podezřelý obchod nebo vznik obchodního vztahu (například uzavření smlouvy o účtu). Z této povinnosti jsou v § 13 AML zákona stanoveny výjimky pro určité typy klientů nebo u některých typů obchodů.

Bankám je dále v § 9 AML zákona uložena povinnost kontroly klienta, kterou má provést například před uskutečněním obchodu v hodnotě 15.000 Euro a vyšší nebo obchodu s politicky exponovanou osobou¹⁷⁷. V rámci kontroly klienta banka získává informace o účelu a zamýšlené povaze obchodu, skutečném majiteli, zdroji peněžních prostředků a informace potřebné pro provádění průběžného sledování obchodního vztahu za účelem zjištění, zdali jsou jednotlivé obchody v rámci tohoto vztahu v souladu s dosud získanými informacemi o klientovi.

Bankám je dále v některých případech stanovena povinnost neuskutečnit obchod (§ 15 AML zákona) nebo oznámit obchod Finančnímu analytickému úřadu v případě, že daný obchod naplňuje znaky podezřelého obchodu (§ 18 AML zákona). Banky jsou dále povinny vypracovat systém vnitřních zásad.

¹⁷⁵ Vhodné prostředky budou vysoce likvidní aktiva, která umožní provedení většího množství transakcí, což znesnadní snahu vypátrat původ peněžních prostředků.

¹⁷⁶ Money Laundering: A three stage process. *About Business Crime Solutions* [online]. [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: https://www.moneylaundering.ca/public/law/3_stages_ML.php

¹⁷⁷ Ve smyslu definice obsažené v § 4 odst. 5 AML zákona.

Vzhledem k objemu transakcí, které jsou denně provedeny, není možné posuzovat každý jednotlivý obchod. Kontrola klientů tak probíhá automatizovaně, kdy na základě předem definovaných pravidel specializovaný software vyhodnocuje daný obchod klienta v souvislosti s jeho minulým chováním a kumulativně tak může dojít k naplnění některého z předdefinovaných pravidel.

Pokud k naplnění pravidel došlo, uvědomí zpravidla software oddělení banky, které má plnění povinností podle AML zákona na starosti.¹⁷⁸ Pracovníci tohoto oddělení pak individuálně posoudí výstup ze softwaru a případně podniknou další kroky, se kterými AML zákon počítá (například oznámení podezřelého obchodu).

5.4.3 Fintech – budoucí výzva bankovní regulace

Fintech je kombinace slov finanční (angl. *financial*) a technologie (angl. *technology*) a je jednou z velkých výzev pro bankovní regulaci. Rapidní rozvoj technologií totiž v posledních letech ovlivňuje také prostředí, které je standardně, i kvůli rigiditě nastavených pravidel, co se týče inovativnosti spíše pozadu. Fintech je sice na jedné straně příležitostí pro podnikatele, kteří do tohoto odvětví jen v roce 2015 investovali 10,5 miliard dolarů,¹⁷⁹ ale na druhé straně je velkou výzvou pro regulátory na všech úrovních. I přes velkou harmonizaci právních předpisů Evropské unie je totiž právní prostředí pro podnikání v oblasti fintech značně nejednotné¹⁸⁰, což vytváří prostor pro regulatorní arbitráž. Pravidla pro činnost bank jsou totiž sice harmonizovaná, ale nejsou harmonizovaná další odvětví, která se odvětví fintech týkají, ať už jde o regulaci finančních služeb v návaznosti na využití moderních technologií jako takovou, případně pak ochranu osobních údajů, používání biometrických údajů, elektronické platby a digitální měny, outsourcing ve finančních službách,¹⁸¹ oblast ochrany spotřebitele, případně pak kybernetická bezpečnost, která je pro tento typ služeb

¹⁷⁸ Nejčastěji půjde zřejmě o oddělení compliance.

¹⁷⁹ BERÁNEK, Jan. *Banky musí pochopit nový svět. Jinak jim byznys ukradne #fintech*. Lupa.cz [online]. 2016 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/banky-musi-pochopit-novy-svet-jinak-jim-byznys-ukradne-fintech/>

¹⁸⁰ LUŇÁČEK, Martin. *FinTech Daily: Pět hrozeb pro FinTech startupy*. Roklen24 [online]. 2015 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://roklen24.cz/a/iNw2g/fintech-daily-pet-hrozeb-pro-fintech-startupy>

¹⁸¹ Který sice Obezřetnostní vyhláškou regulovaný je, nicméně to, jak je nastavený nesvědčí o tom, že by počítal s outsourcingem v takovém měřítku, v jakém jej používají Fintech start-upy.

zcela zásadní, neboť veškerý kontakt je zpravidla zprostředkován přes veřejnou síť elektronických komunikací.

Služby zprostředkovávající *peer-to-peer* půjčování přitom vyrostly zejména v období bezprostředně po finanční krizi, kdy na trhu nahradily chybějící dluhové financování od komerčních bank, paralyzovaných důsledky této krize a následnou masivní regulací. Tato forma půjčování se rozšířila zejména v USA a v menší míře také ve Velké Británii.¹⁸² I proto by bylo žádoucí, aby byly tyto služby regulovány. Jak bylo totiž diskutováno na začátku práce, byl právě rozvoj nových technologií jedním z hlavních příčin finanční krize.

Příkladem budiž projekt Zonky,¹⁸³ zprostředkovatel tzv. *peer-to-peer* půjček, který je momentálně mimo jakoukoli regulaci. Pro poskytování *peer-to-peer* půjček totiž stačí pouze živnostenské oprávnění „Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“ podle ŽZ. Na činnosti tohoto projektu ani dalších zprostředkovatelů *peer-to-peer* půjček se tak nevztahuje ani bankovní regulace, ani žádná jiná regulace dopadající na finanční instituce. Aplikuje se sice zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, v platném znění a zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, v platném znění, je však otázkou, nakolik je tato regulace dostatečná. Do budoucna bude jistě velmi zajímavé sledovat vývoj regulace v tomto odvětví.

¹⁸² DOSTÁL, Dalibor. *Firmy chtějí obejít banky, budou si půjčovat navzájem*. Business Info [online]. 2015 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/firmy-chteji-obejit-banky-budou-si-pujcovat-navzajem-63546.html>

¹⁸³ Provozovaný společností Zonky, s.r.o., se sídlem Evropská 2690/17, Dejvice, 160 00 Praha 6, IČO: 035 70 967, zapsanou v obchodním rejstříku vedeném u Městského soudu v Praze, oddíl C, vložka 233960.

6 Závěr

Hlavním cílem této práce bylo popsat hlavní prameny právní regulace činnosti bank v České republice. Vzhledem k tomu, že bankovníctví je regulováno nejen na úrovni našeho národního zákonodárství, bylo nejprve důležité objasnit regulaci na úrovni Evropské unie, která nově není výhradní doménou směrnic, které jsou závazné pouze co do výsledku, ale v reakci na nedostatečnou harmonizaci právních prostředí jednotlivých členských států byla použita také forma nařízení, které je závazné v celém svém rozsahu. Legislativa Evropské unie je navíc ovlivněna nezávaznými doporučeními Basilejského výboru pro bankovní dohled, která jsou však do práva Evropské unie transponována bez zásadních změn. Přesto je možné najít některé odchylky, které zohledňují situaci bankovního sektoru v Evropské unii. Stejně tak i evropské právo dává v rámci směrnic možnost jednotlivým členským státům přizpůsobit některá pravidla své konkrétní situaci. Možnost pro přizpůsobení je však zpravidla ponechána pouze co se týče zpřísnění regulace (jako je například možnost národních orgánů dohledu nařídit na základě zmocnění ve vnitrostátních předpisech tvoření dalších kapitálových rezerv).

Vzhledem k tomu, že pravidla obezřetného podnikání bank jsou silně regulována na úrovni Basilejského výboru a Evropské unie, bylo o těchto pravidlech pojednáno zejména v těchto kapitolách. V kapitole týkající se regulace v českém právu pak byla rozebrána spíše pravidla pro vstup do odvětví a výstup z něj, kde je v rámci regulace na regionální, respektive celosvětové úrovni ponechána větší úroveň diskrece pro vnitrostátní předpisy. Česká republika tak mohla zohlednit některé své zkušenosti vyplývající nejen ze specifík českého bankovního sektoru, ale také obecného korporátního práva.

Velmi důležitým legislativním aktem bude v případě budoucích potenciálních problémů v rámci bankovního sektoru směrnice, která stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a na ji implementující zákon o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu.

Dalším cílem bylo poukázat na některé oblasti bankovní regulace, o kterých se vzhledem k rozsáhlým měnám pravidel obezřetného podnikání bank příliš nehovoří, ale pro činnost bank jsou velmi důležité a v případě odvětví fintech čím dál tím důležitější.

Regulatorní úsilí, které odstartoval Basel III v roce 2010, jako celek kvitují i přesto, že pro banky znamená dodatečné compliance náklady a požadavky na velikost kapitálu.

Bankovní sektor v České republice, který je v porovnání s ostatními bankovními sektory členských zemí Evropské unie spíše menší, se dlouhodobě vyznačuje vysokou stabilitou, a plnění dodatečných požadavků by tak pro banky na území České republiky neměl být problém. Osobně si nicméně myslím, že důležitější z hlediska stabilní činnosti bank mohou být zejména požadavky na statutární orgány bank, corporate governance bank jako takovou a další požadavky na interní činnost bank, zejména pak jejich risk management a compliance.

Další výzvou pro banky a regulátory bude bezesporu fintech, který v posledních několika letech zažívá rozkvět. Bezesporu bude potřeba regulace poskytování finančních služeb prostřednictvím nových technologií, jinak je možné další narušení trhu finančních služeb.

Právě fintech je jistě tématem, které by si zasloužilo v rámci akademických prací větší pozornost, neboť k tématu neexistuje příliš českých, ale ani zahraničních zdrojů. Většina z nich navíc o problematice pojednává spíše z ekonomického hlediska a konstatuje, že chybí jakákoli regulace místo toho, aby se alespoň pokusila aplikovat na danou problematiku existující legislativu.

Dalším zajímavým tématem by mohla být problematika reprezentace zahraničních bank na území České republiky, především pak praktická stránka věci, tedy reálné fungování těchto společností na území České republiky.

Seznam použité literatury

Monografie

BAKEŠ, Milan. *Finanční právo*. 6. Praha: C.H. Beck, 2012, 519 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7

HULMÁK, Milan, a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*, 1. vydání, 2014

JUROŠKOVÁ, Lenka. *Bankovní regulace a dohled*. 3. Praha: Auditorium, 2012, 174 s. ISBN 978-808-7284-261

KABELÍK, Karel. *Bankovní regulace: Trendy a dopady* [online]. 1. Praha: Česká bankovní asociace, 2015 [cit. 2016-03-25]. ISBN 978-80-260-7979-8. Dostupné z: https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/cba_banking_regulation_trends_and_impacts_karel_kabelik.pdf

MEJSTRÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Bankovníctví v teorii a praxi*. 2. Praha: Karolinum Press, 2015.

PIHERA, Vlastimil, Aleš SMUTNÝ a Pavel SÝKORA. *Zákon o bankách – komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011

REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7

SOUKUPOVÁ, Jana. *Mikroekonomie*. 2. Praha: Management Press, 2000.

Dokumenty Basilejského výboru pro bankovní dohled

BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *A Brief History of the Basel Committee*. [online]. Bank for International Settlements, 2015 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/bcbs/history.pdf>

BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems*. [online]. Bank for International Settlements, 2011 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>

BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *Basel III: The Liquidity Coverage Ratio and liquidity risk monitoring tools* [online]. 2013 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbs238.pdf>

BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *Countercyclical capital buffer (CCyB)* [online]. 2013 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/bcbs/ccyb/>

BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards*. [online]. Bank for International Settlements, 1988 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbs04a.pdf>

BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *Minimum capital requirements for market risk*. [online]. 2016 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/bcbs/publ/d352.htm>

BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *Revised Pillar 3 disclosure requirements*. [online]. Bank for International Settlements, 2015 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/bcbs/publ/d309.pdf>

BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION. *The standardized approach for measuring counterparty credit risk exposures* [online]. 2014 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbs279.pdf>

Dokumenty institucí Evropské unie

EBA. *Interactive Single Rulebook*. [online]. 2016 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/single-rulebook/interactive-single-rulebook>

EBA. *EBA guidelines on sound remuneration policies*. [online]. 2015 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1314839/EBA-GL-2015-22+Guidelines+on+Sound+Remuneration+Policies.pdf>

EBA. *Supervisory Review and Evaluation Process (SREP) and Pillar 2* [online]. Dostupné z: <https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/supervisory-review-and-evaluation-srep-and-pillar-2>

EVROPSKÁ KOMISE. *New crisis management measures to avoid future bank bail-outs*. [online]. 2012 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-570_en.htm?locale=en

Dokumenty České národní banky

ČNB. *Doklady k prokázání původu prostředků vkládaných do základního kapitálu nebo použitých k nabytí podílu na společnosti*, [online]. 2013 [cit. 2016-30-03]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/faq/doklady_k_prokazani_puvodu_kapitalu.pdf

ČNB. *Odůvodnění vyhlášky č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.* [online]. 2014 [cit. 2016-30-03]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vyhlasky/vyhlaska_163_2014_oduvodneni.pdf

ČNB. *Vedoucí zaměstnanec banky,* [online]. 2013 [cit. 2016-30-03]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/faq/vedouci_zamestnanec_banky.pdf

Odborné články a ostatní zdroje

ASSAMOI, Kassi. *The FRTB: Banks Should Not Do All the Heavy Lifting by Themselves.* AxiomSL [online]. 2015 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.axiomsl.com/resource-center/inside-view/2015/08/20/the-frtb-banks-should-not-do-all-of-the-heavy-lifting-themselves/>

BAKICIOR, Tamer. *Basel II.* Princeton [online]. 2009 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: https://www.princeton.edu/~markus/teaching/Eco467/10Lecture/Basel2_last.pdf

BERÁNEK, Jan. *Banky musí pochopit nový svět. Jinak jim byznys ukradne #fintech.* Lupa.cz [online]. 2016 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/banky-musi-pochopit-novy-svet-jinak-jim-byznys-ukradne-fintech/>

COMFORT, Nicholas. *Basel IV is the Buzzword as Europe's Banks Brace for Costs* [online]. Bloomberg, 2015 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-08-06/basel-iv-is-the-buzzword-as-europe-s-big-banks-brace-for-costs>

CICERO GROUP. *Capital Requirements Directive IV (CRD IV) - A Cicero Group Special Report.* [online]. 2009 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: http://www.cicero-group.com/files/CRD_IV_Special.pdf

ČERNOHORSKÝ, Jan, Petra ŠOBOTNÍKOVÁ a Petr TEPLÝ. *The Challenges of Basel III for the Czech Banking Sector* [online]. 2011 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: http://www.opf.slu.cz/kfi/icfb/proc2011/pdf/08_Cernohorsky.pdf

- DOSTÁL, Dalibor. *Firmy chtějí obejít banky, budou si půjčovat navzájem*. Business Info [online]. 2015 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/firmy-chteji-obejit-banky-budou-si-pujcovat-navzajem-63546.html>
- FRAIT, Jan a Zlatuše KOMÁRKOVÁ. *Finanční stabilita, systémové riziko a makroobezřetnostní politika* [online]. 2011 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2010-2011/fs_2010-2011_clanek_i.pdf
- GOMES, Rosa. *From Basel III to Basel IV*. BBVA Research [online]. 2015 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <https://www.bbvarsearch.com/en/?capitulo=from-basel-iii-to-basel-iv>
- GROENDAHL, Boris. *Forget Basel IV: Bundesbank Says Beware of Banks' Sovereign Risk*. Bloomberg [online]. 2016 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-01-18/forget-basel-iv-bundesbank-says-beware-of-banks-sovereign-ris>
- HALDANE, Andrew. *Banking on the State* [online]. 2009 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://www.bis.org/review/r091111e.pdf>
- HALDANE, Andrew. *Constraining Discretion in Banking Regulation*. Bank of England [online]. 2013 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/publications/Documents/speeches/2013/speech657.pdf>
- KUPIEC, Pavel. *Basel III is just too complex as risks outweigh benefits*. Financial Post [online]. 2013 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://business.financialpost.com/fp-comment/basel-iii-is-just-too-complex-as-risks-outweigh-benefits>
- LAIBONI, Munene. *Asymmetric Information in the Banking Sector: How adverse selection & moral hazard affect our banking system* [online]. 2012 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <https://laiboni.wordpress.com/2012/04/09/asymmetric-information-in-the-banking-sector-how-adverse-selection-moral-hazard-affect-our-banking-system/>
- LAUŠMANOVÁ, Monika. *Basel III - dopady regulace* [online]. 2010 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: http://www.csas.cz/static_internet/cs/Komunikace/Tiskove_centrum/Prezentace_novinari/Prilohy/101208_Basel_III_dopady_regulace.pdf

LUŇÁČEK, Martin. *FinTech Daily: Pět hrozeb pro FinTech startupy*. Roklen24 [online]. 2015 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://roklen24.cz/a/iNw2g/fintech-daily-pet-hrozeb-pro-fintech-startupy>

Money Laundering: A three stage process. *About Business Crime Solutions* [online]. [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: https://www.moneylaundering.ca/public/law/3_stages_ML.php

NĚMEC, Libor a Jarmila TORNOVÁ. *BRRD: Nová regulace krizového řízení bank*. Bankovníctví Online [online]. 2014 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://www.bankovnictvionline.cz/banky-finance/brrd-nova-regulace-krizoveho-rizeni-bank>

PEREZ, Saul. *Why Basel II.5 corrected Basel II to improve banking regulations*. Market Realist [online]. 2014 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://marketrealist.com/2014/09/basel-ii-5-corrected-basel-ii-improve-banking-regulations/>

SINGER, Miroslav. *Kam směřuje bankovní regulace?: Názor ČNB*. ČNB [online]. 2010 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/./Singer_20101109_KPMG.pdf

SOJKA, Milan. *Asymetrické informace a jejich důsledky pro metodologii ekonomie* [online]. 2001 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://www.cepin.cz/cze/prednaska.php?ID=241>

SŮVOVÁ, Helena. *Co jsou a co přinesou bankám kapitálové rezervy?* ČNB [online]. 2013 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2013/cl_13_131129_suvova_bankovnictvi.html

TEPLÝ, Petr. *Jaká regulace je přínosná?* [online]. 2012 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://ies.fsv.cuni.cz/default/file/download/id/25307>

TEPLÝ, Petr a Stanislava PŮLPÁNOVÁ. *Bankovní regulace II*. 2013.

THE DE LAROSIÈRE GROUP. *Report*. The High-Level Group on Financial Supervision in the EU [online]. 2009 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/de_larosiere_report_en.pdf

TOMŠÍK, Vladimír. *Změny v regulaci bankovního sektoru*. ČNB [online]. 2015 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_pr_ojevvy/vystoupeni_projevy/download/tomsik_20150128_vse.pdf

WALLISON, Peter. *Why Do We Regulate Banks?* Banking and Finance [online]. 2006, [cit. 2016-03-25]. Dostupné z:

<http://object.cato.org/sites/cato.org/files/serials/files/regulation/2005/12/v28n4-2.pdf>

Právní předpisy Evropské unie

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků a kterou se mění směrnice Rady 82/891/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EU, 2012/30/EU a 2013/36/EU a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 a (EU) č. 648/2012

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/49/EU o systémech pojištění vkladů

Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení a o změně směrnic 2008/48/ES a 2013/36/EU

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 648/2012 o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2006 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu

Nařízení Evropské komise č. 2157/2001, o statutu evropské společnosti

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů

Právní předpisy České republiky

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, v platném znění

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, v platném znění

Zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, v platném znění

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), v platném znění

Vyhláška č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, v platném znění

Zákon č. 126/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 239/2001 Sb., o České konsolidační agentuře a o změně některých zákonů (zákon o České konsolidační agentuře), ve znění zákona č. 15/2002 Sb., zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, v platném znění

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), v platném znění

Vyhláška č. 233/2009 Sb., o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob a o minimální výši finančních zdrojů poskytovaných pobočce zahraniční banky, v platném znění

Zákon č. 182/2006 Sb., o způsobech úpadku a jeho řešení (insolvenční zákon), v platném znění

Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, v platném znění

Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, v platném znění

Zákon č. 377/2005 Sb., o finančních konglomerátech, v platném znění

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, v platném znění

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením přístupu k činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými

papíry a dohledu nad nimi. [online], s. 225. 2014 [cit. 2016-30-03]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=91528>

Důvodová zpráva k OZ (konsolidovaná verze) ze dne 3. 2. 2012 [online]. 2012 [cit. 2016-30-03]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovanaverze.pdf>

Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích (konsolidovaná verze) [online]. 2012 [cit. 2016-30-03]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>

Abstrakt

Tématem této práce je „Právní regulace činnosti bank“. Práce v první řadě popisuje důvody a teoretická východiska regulace bank. Dále se práce soustředí na tři úrovně regulace bankovního sektoru, tedy regulaci na úrovni Basilejského výboru pro bankovní dohled, který vypracovává doporučení, kterými se však ve velké míře řídí také regulatorní činnost na úrovni Evropské unie. V neposlední řadě se také práce zaměřuje na českou legislativu, která je společně s přímo použitelnými předpisy Evropské unie závazná pro bankovní subjekty podnikající v České republice.

Cílem této práce je poskytnout čtenáři konsolidovaný vhled do těchto tří úrovní regulace a upozornit na možné problematické body, které z ní vyplývají. Zároveň práce ilustruje některé z aspektů bankovní regulace na konkrétních případech z českého bankovního sektoru.

Výše uvedené regulatorní počiny pojednávají zejména o obezřetnostních pravidlech, práce se však zaměřuje na některá další vybraná odvětví bankovní regulace, a to bankovní tajemství a jeho uvolnění zejména s ohledem na registry dlužníků, povinnosti vyplývající pro banky ze zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a v závěru také na výzvy, které pro bankovní sektor představuje momentálně neregulované, ale stále rostoucí odvětví fintech.

Abstract in English

The topic of this thesis is “Legal Regulation of Banking Activities”. Firstly, the thesis describes reasons and theoretical basis for regulation of banks. Next, the thesis focuses on three levels of regulation of banking, i.e., regulation within the Basel Committee on Banking Supervision, which prepares recommendations, which, however, are mostly followed by regulatory activities at the European Union level. Last but not least, the thesis also focuses on Czech legislation, which is, together with directly applicable regulations of the European Union binding for banks carrying out activities in the Czech Republic.

The main purpose of this thesis is to provide the reader with a consolidated insight into all three levels of banking regulation and point out potentially problematic points arising out of it. The thesis also illustrates some of the aspects of banking regulation on specific examples from the Czech banking sector.

The abovementioned regulatory measures deal mostly with prudential rules for banks. The thesis, however, focuses also on some other selected areas of banking regulation, namely banking secrecy and its release with regard to credit registers, obligations of banks arising out of the act on selected measures against legitimisation of proceeds of crime and financing of terrorism and, in the end, also on challenges, which are brought to the banking sector by the now unregulated, yet continually growing, sector of fintech.

Klíčová slova

Banka

Bankovní regulace

Basel III

CRD IV

Keywords

Bank

Banking regulation

Basel III

CRD IV